

Šiame numery:

Raugės kultūros srityje.
Kelios mintys apie Stasio Ylos
studiją "Jurgis Matulaitis".
Iš atsiminimų apie Adomą Jakštą.
Agnės Lukšytės novelė.
Liūnės Sutemos viešnagė Detroite.
Iš Lietuvos rašytojų draugijos veiklos.
Mūsų kalba: kurlink — tur būt
ar turbūt?
Kultūrinė kronika.
Nauji leidiniai.
Spygliai ir dygliai.

Vietinės, bet ir visuotinės raugės kultūros dirvoje

Yra mažmožių, apie kuriuos šnekame tik tada, kai ima svilti padai. Iš šono žiūrint, situacija tuomet atrodo graudi, o kartais net ir juokinga.

Štai būdingas pavyzdys. Tautiečiai rengia minėjimą. Pasikviečia tolimą kalbėtoją pagrindinei kalbai. Išpuošia sceną. Sone pastato pultą. Užkelia mikrofoną. Po kelių įžangų ir sceną užplauk svecias. Ant pulto pasideda savo paskaitos metmenis. Iš pradžių kalba į juos nežiūrėdamas. Po kurio laiko nori perskaityti svarią citatą. Dabar atsitinka tai, kas atsitinka labai dažnai. Ant pulto nėra švieselės, o lempos palubėje blankesnė už mėnulio atšvaitą. Vyras griebiasi akinų. Šie nukrinta ant grindų. Pakelia. Atsiprašinėja. Rengėjai jaučiasi nekaip. Ką padarysi, juk visko neprašys. O gal sekantį kartą vertėtų įrengti šviesą ant pulto. Juk gyvename modernios elektrifikacijos laikais.

Kita pavyzdį galima būtų nurodyti iš visiemis didžiai įkyrėjusių nepunktualumo laidos. Nėra ji skaudi. Bet jos kaukšėjimas mūsų salėse primena senolių gaidynę, kai laiko buvo marios ir stumbrai maurojo Lietuvos giriose.

Zinoma, punktualumo klausimu gali kilti įvairios nuomonės. Tikslaus laiko gynėjai tuoj pat kaktomuša susidurs su tais, kuriems pusvalandis ar valanda nieko nereikš. Reikia neužmiršti, kad didmiesčio kamštinis dažnai pakiša koją ir punktualiausiems šviesuoliams. O dar toji koki parkavietės medžioklė! Taigi, punktualumo reikalas bemaž ir atpuola. Bet yra kitas su laikrodžiais susijęs akibrokštas.

Mano sauletoje padangėje dažnas kultūrinis renginys prasideda trejopo laiku. Plakate skelbiama 7.30, kvietimuose

8.00, o informaciniame laikraštyje 7.00. Ir žinok, žmogau, kada. Vienas tautietis skuba, kad dar prieš septynias būtų salėje, o kitas tuo metu ramiausiai pliuskinasi vonioje, nes žino, kad viskas prasidės apytikriai penkiolika po aštuonių.

Tik įsivaizduokime, kokiai sėdėjimo agonijai yra pasmerkti ankstyvieji svečiai, suklaidinti informacijos ir atvykę punktualiai prieš septynias.

Kai paūmų i rankas parapijos laikraštelį — visų laukiama, skaitomą ir mylimą, norom norom pasidarau kalbininku. Ir kaip nepasidarysi, jei šis leidinys avangardiškai keičia mūsų kalbos dėsnius.

Štai keli tokio avangardizmo kūkaliai iš paskutinio numerio. "Palikę visus savo reikalus i šali, atvykite..." Toliau: "Banketo pelnas eis vidaus salės pagražinimo išlaidoms padengti". Kirtur: "Juos (bilietus) galima gauti skambindami ar rašydami..."

Mano žaliakalnietaška išmone, reikalus galima padėti i šali arba juos palikti namuose. Taip pat, pelnas eis salės vidaus pagražinimui. Juk nesakome gatvių miesto, bet miesto gatvių pagerinimui. O bilietus galite gauti skambindami, arba galima gauti skambinant ar paskambinus. Pusedalyviai "skambindami ir rašydami" nesiderina su "galima".

Sakoma, iš dainos žodžio neišmėsi. O vis dėlto kai kada jis ramiausiai pakeičiamas kitu. Los Angeles gražiabalsis duetas (A. Polikaitis ir E. Jarašiusas) yra pamėgęs Vytauto Bložės dainą "Tėvynė Lietuva", kuriai puikią melodiją sukūrė A. Bražinskas. Bijodami įsileisti i politines rietenas, duetinėinkai šią dainą dainuoja pakeitę "rausvą gėlę" "balta". Bložė eiliuoja: "Tėvyne Lietuva, —brangi šalie— prie Nemuno krantų! — Žydėk, plati laisva, —rausva gėlė—piliakalnių šventų!

Poetas išreiškia troškimą, kad Lietuva žydėtų plati laisva. Jam raudona — mūsų trispalvės trečioji spalva — reiškia kraują ir jis tai pabrėžia sekancioje strofoje: "Mūs meile tu gyva—ir mūs krauju". Suprantama, raudono kraujo balta spalva neatkiesi. O gėlę lengvai galima nubaltinti.

DĖL JO NUOPELNŲ APAŠTALAVIMO SRITY

Kelios mintys, pasitinkant Stasio Ylos studiją "Jurgis Matulaitis"

JURGIS GLIAUDA

Stasys Yla, JURGIS MATULAITIS Asmenybės apybraiža. Viršelis N. Vedegytės - Palubinskienės. Išleido ir spaudė Nek. M. Pr. seserys, Putnam, Connecticut, 1977 m. Knyga iliustruota, 370 psl., kaina 7 dol., gaunama ir "Drauge".

Istorija yra nesustabdomas ėjimas pirmyn. Tai kelionė į neapbrėptas laiko platumas. Energija ir nuovargis, entuziazmas ir apmaudas, polėkis ir skausmo ašaros — ištikimi tos neišvengiamos kelionės palydovai. Istorija yra kelionė į tamsią nežinią, kelionė į šviesius mirazus. Kelio orientyrai styro priešaky, bet ne visada jie tikri kelių rožiai, kartais jie ir miraziški, problematiški, be patyrimo atramos.

Tiki orientyrai yra išeities punktai, nuo kurių atsiplėsta kelionė, nuo kurių pavargusios kojos skaičiuoja žingsnius. Nors lietuviškas gamtovaizdis neturi remiančių dangų kalnų, kurių kontūrai vis ryškesni nuo jų tostant, istorinė lietuvių tautos erdvė turi dangų siekiančių dvasinių viršūnių. Tie kalnai yra orientyras tautos kelionėje į ateities tolius.

Tų kalnų viršūnės yra asmenybės: ryškios, nemirtingos savo spindėjimu. Jas pagimdė tauta grūntynėse dėl savaimingumo įvairiatautėje istorijos arenose...

Atsigrįžtame į tų kalnų spindinčias viršūnes patriotinės estafetės bėgsmę, kaip taisyklė, sukautvinių datų paraginai.

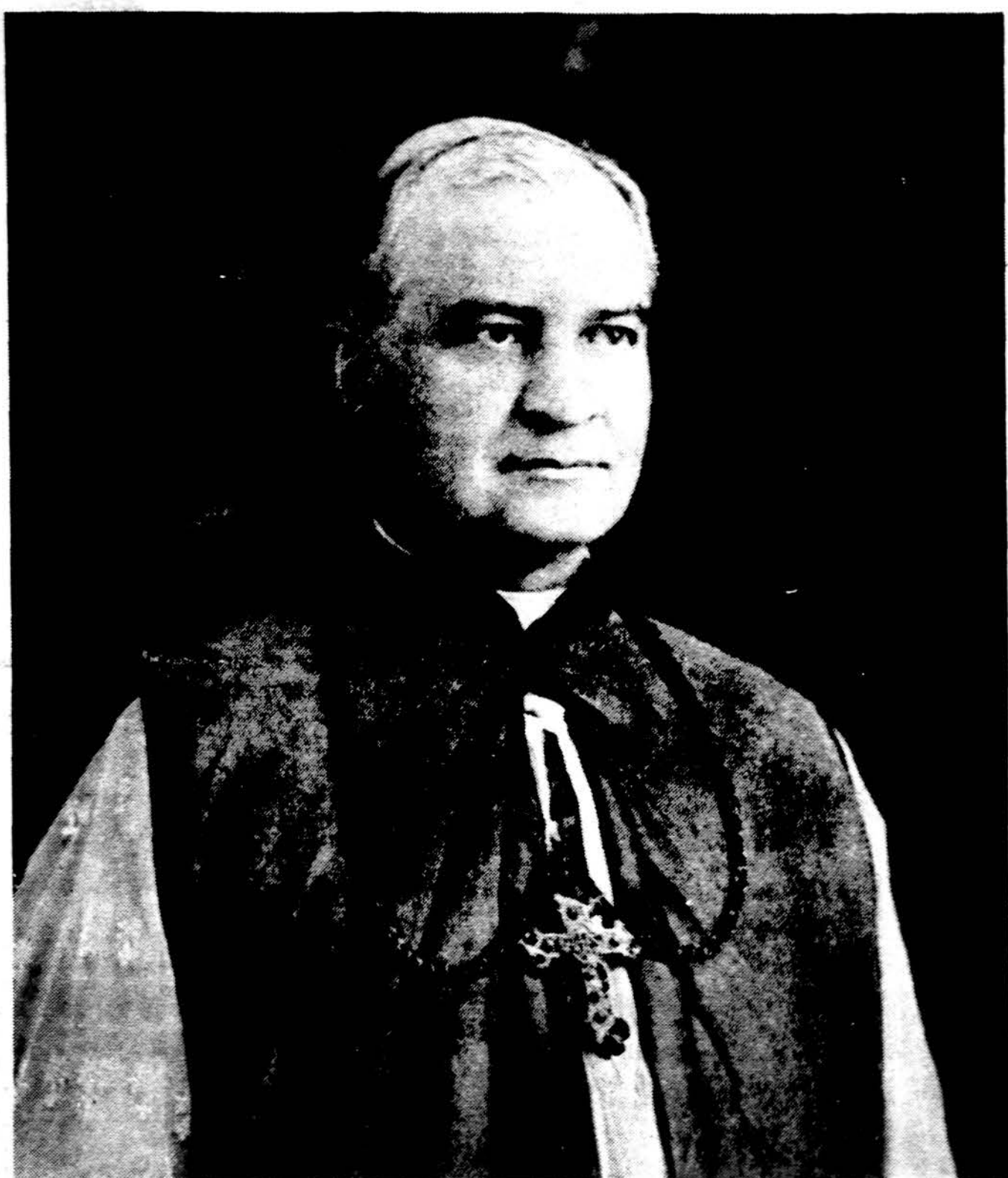
"O kur dingo vysk. Valančius?" intuityviai sušuko poetas K. Bradūnas (Draugas, 1975, Nr. 256). Tada buvo Valančiaus mirties minėjimo šimtmetis. Poeto šauksmas, de ja, nebuvo stambmenomis atsakytas. Senos studijos perspaudinimas, kelių minėjimų sausra, rašiniai periodikoje. Pietzmo Valančiui neparodyta, ir oficialaus aboujumo migla pridengė didžiojo žemaičio jubiliejinius metus. Šimtapuslapių studija apie Valančių (privati dr. Grigo Valančiaus iniciatyva) pasirodė tik šiemet — 1978 metais.

1977 metais mus užtko atsigrįžimas į stambų mūsų istorinės kelionės orientyrą, į lietuvių (ir pasaulio) kultūros aukštumą. 1977 metais sukako penkiasdešimt metų nuo didžiojo lietuvių, katalikų Bažnyčios aukštojo hierarcho, arkivyskupo Jurgio Matulaičio mirties. Tai asmuo, kuris taps antruoju Lietuvos šventuoju, pirmajam esant šventam katalikui Kazimieriui. Tada varpų

ti. Tai kaip čia dabar, brangieji dainininkai? Piliakalniuose kadaise tekėjo kraujas. Didvyriai kovojo už laisvę. Ilgainiui kalėsi daigai. Sužydėjo gėlės. Jos buvo rausvos, primenančios lietuvių praliatą kraują.

Apie tai mąstė poetas Vytautas Bložė. I tai turėtų įsijaušti ir šaunūs dainininkai.

Pr. Visvydas

Arkivyskupas Jurgis Matulaitis (1871-1927)

gaudėsi suskambės kukli antkapinė lenta, kuri skelbia praeiviui, malšininkui, piligrimui: Jurgis Matulaitis — Adulijos tit. Arkivyskupas — Apaštališkasis vizitatorius Lietuvoje — Marijonų kongregacijos generolas — 1871-1927.

1977 metai praslinko įprastinio mums santūrumo ženkle, didžiojo vyskupo mirtį kaip ir primiršus. Šauniai minėjome kitus, gal net mažiau santykiavusius su lietuvių kultūra! O štai pusšimtis metų po arkivyskupo Jurgio Matulaičio mirties apvainikuotas tikru pasišventimo aktu, žygdarbiu: Dievo Tarnas Jurgis sulaukė plačios, polėkiškai gyvos jo gyvenimo ir jo asmenybės apybraižos. Tai studija yra detaliu mozaika ir gili sintezė turimų duomenų apie arkivyskupą.

Našus, nepaistamas mūsų istorinių temų jautinumas, įkvėptas lietuvių tautos istorinio ir religinio grožio vaizduoties ir nagrinėtojas, rašytojas Stasys Yla dovanojo visuomenei 370 puslapių knygą, įsirežiančią — įtaigiai pavadinęs ją JURGIS MATULAITIS.

Knyga išleido Nekalto Marijos Prasišėjimo seserys Putnam. Yra knygoje retų fotografijų. Tai įtaigiai, su istorinės studijos kietumu ir pločiu, su dideliu dėmesiu reikšmingai detalei, su gilia išvadų sinteze parašytas veikalas apie "mūsų

kardinolą be purpuro, mūsų šventąjį be altorių" (J. Ereto citata).

Tai beatifikacijos auroje ir būsimos altorių garbės vainiko dvelkmėje parašyta, žavinti pažintinė knyga. Veikalas plačiai užgriebia apimtinai, kurioje gyvena, brendo ir veikė arkivyskupas Jurgis. Autorius įtalpino Dievo Tarną Jurgį "istorinė aplinkon, kuri pasirodė audringa ir prietaringa, svilnanti politinėm — tautinėm aistrom" (V. Cukuro citata).

Išjėskotai tikslūs J. Ereto ir V. Cukuro aptarimai. Kur beneučių lietuvių tauta savo istorinės estafetės kely, iš visų susijimo ir atokvėpio pozicijų matyti to kalno viršūnė, nuo kurio papėdės ir prasideda tie dvasiniai apsisprendimai, tie tolių apžvelgimai, kurie platesni už kasdienybę, už žmogaus ūgiui lengvai apmatomus horizontus. Nuo to kalno viršūnės profilio tautai nei pabėgti, nei atitrūkti. Kaip visad būna: juo toliau nuo kalno, juo labiau jis iškyla, steldamas savo dydžiu aplinkos kalvas, ryškėdamas dangaus fone savo galinga apybraiža.

Dievo Tarnas Jurgis Matulaitis, sustojęs ant vis dar neperžengto šventuotojo pripažinimo slenkščio, tapdamas asmenybe Dievuje, todėl virš tautybės, vis dėlto išlieka fi-

ziškai išeiviu iš savo tautos klodų. Jis yra vienas iš tų nuostabių asmenų, kuriuos tauta pagimdė pasauliui. Tai lietuvis, kurį tauta atidavė popiežiaus Benedikto XIV enciklikos Dei beatificatione et beatorum canonisatione dispozicijai. Tai toks antras įvykis tūkstantmetėje lietuvių tautos istorijoje. Kaip visi bažnyčios šventieji (šventuotoji jis pavadintas, psl. 299, jo amžininkų lūpomis), jis išžengia iš sandarių tautos rėmų.

Išėjo ir iš italų tautos apimties gausūs jos šventieji, jų tarpe Pranciškaus Asyžietis. Kas žino, kad Pranciškus Borgietis buvo ispanas, Pranciškus Regis ir Pranciškus Ksaveras buvo prancūzai? Šventieji yra virš tautos. Jie yra mistikos, neretai legendų, tarptautinių altorių sferoje.

Su tuo faktu lietuviams dar nėra lengva apsiprasti. Stasys Yla įdėmiai pasiebi tą lietuvių psichės sąvybę. Niekas nepastebi reikšmingiausios premisos, kuri turi tenkinti šventojo tariamo tautai praradimo kely i altorių garbę, kad šventasis gali prabilti tik per savo tautą (psl. 348). Lietuvis dar nėra prapęs skirti tas sąvokas, todėl jis neskiria ir tinkamo respekto šventojo nominacijos procesui. Lietuvis tebelaukia jį absoliučiu savo tautos nariu, apsi-

momis, neketina perkelti jo i kitos dimensijos sferą. Neįsąmoniname nekasdieniškos santykio formos: šventasis priklauso pasauliui! Šventasis nėra šiaip sau veikėjas, tautinės kultūros darbuotojas, politikas, realybės formulių kalvis, nelengva mums suvokti ir įsisąmoninti, apgalvestauja autorius, kad arkivyskupas lietuvis, Dievo Tarnas Jurgis, dėl jo nuopelnų apaštalavimo srity, yra ryškus, gal už daugelį ryškesnis, Kristaus vynuogyno darbininkas...

Ant šito dviejų dimensijų pamato buvo pastatytas Jurgio Matulaičio gyvenimas: modernaus gyvenimo sąmyšyje jis buvo kažin kuo naujovišku, nesutapatinamu su rutina, žmogiškojo standarto priežbe. Stasio Ylos knyga ir jo studijos misija yra nuoseklus, įžvalgus, jautrus ir gilus nuostabios paralelės atskleidimas: kuriuo būdu ir kokiomis apraškomis gali pereiti savo gyvenimo kelią žmogus, kuris, jo paties žodžiais apibūdinus, yra "Viešpaties Jėzaus politikoje" (psl. 206).

Suskirstęs studiją i dvidešimt dvi paskiras apybraižas, autorius surišo tas dalis kronologišku pareinamumu. Intymaus pavadinimo knygos įvado skirsnelis "Prisimenu", nustato visos knygos tonaciją. Tai lyg vedamasis motyvas. Nors amžininkų pareikimuose apibūdinimas "šventasis" suskambėdavo garsiau ar dusliau, autorius pristato Dievo Tarną Jurgio portretą visišką tikrovės aplinkoje, be transcendencinių kėslų, be mistikos šydo, vaizduodamas jį realiaame Bažnyčios darbų ir siekių veikime. Arkivyskupo užrašai, kurie tikslūs, lakoniški, askeetiški, o kartu ir literatūrinio reljeto, tokie autentiški išgyvenimų ir mąstymo liudijimai, buvo Ylai patikimas ir gilus šaltinis, leidęs įsijokti sintezę.

Susidarę grandiozinis atvaizdas asmens, kuris taip toli pralenkė jo gyvenamąją aplinką savo siekais sub specie aeternitatis, užmojais, o kartu ir realios veiklos apmatais, už kurių visuomenė nė neįžiūrėjo kitų dimensijų siekių. Gimęs, subrendęs, savo veikos pradmenimis įsimeigęs i itin nederlingą jo prigimčiai žemę, Dievo Tarnas Jurgis praeina pro tas įsiejimų, apsisprendimų kalvarijas, nekrūptelėdamas dėl gyvenimo sąlygų atšiaurumo, dėl seklios kasdienybės tvaiko, dėl golgotišku sąlygų, valdant mišriatautę Vilniaus dieceziją. Per visą beveik gyvenimą jam, tikram pagal pasaulėjautą lietuviui, tenka grumtis su tautinių pojūčių hipertrofiomis, su lenkų šovinizmu, su tautinėmis lietuvių aistromis, ginti skriaudžiamus lietuvius, būti teisėju, laikant rankoje Dievo įstatymus. Tai nepatenkino svetimųjų, nedžiugino ir savųjų.

Tam tikrą laiką jo veiklos arena buvo Vilniaus vyskupijos teritorija — lenkų, gudų, lietuvių visakeriopų interesų sankryža. Ar atsimeina dabar gudai, kaip jų interesus gynė vyskupas lietuvis? Jo veiklos motto: "Viešpaties Jėzaus politika" (Nukelta i 2 psl.).

Dėl nuopelnų apaštalavimo srity

(Atkelta iš 1 puslapio)

(psl. 206) neretai buvo toks kontroverziškas žemiškųjų ambicijų atnešas.

"Buvo sunku jiems suprasti, kam jis tarnauja", pastebi autorius, vaizduodamas Dievo Tarno Jurgio veiklos panoramą, jo aplinką, mišriausią tautinių klotų visuomenę. Tautos buvo čia kaitinamos ne religinių, bet tautinių interesų liepsnos. Ir, deja, vyskupo misijos specifika, jo tolerancijos visiems, neįsitraukė ir patys lietuviai.

Laicistinės politikos sūkuriose, ant socialinių bei tautinių aistrų ugnikalnio Dievo Tarnas Jurgis, lyg nueidamas nuo triukšmo į šventovę, apsišiekia, galima tarti, kaip Bažnyčios aukštosios realybės avangardistas. Jis atnauja dėl narių stokos nykstantį viršutinių ordina. Tai buvo marijonų vienuolija, kuri buvo sunykusi, nes carinėse Rusijoje neleidavo vienuolijai priimti naujų narių. Laikui bėgant, iš tos atnaujintos vienuolijos lietuvių tauta sulaukė didžiųjų nuveikimų.

Su apaštališku šventumu vienodai traktuoją jis tautinę Vilniaus mišrainę, nes nėra "nei elino, nei jūdėjaus Dievo karalystėje". Jis ieško palaimingos taikos, visu evangelikų tautų pagrindo, o tautinės, net politinės sferos vis ketina laikyti jį arba savu, arba svetimu. O savas jis nori būti žmogui, kiekvienam žmogui. Tad suvoki jo dvasinį turį kasdienybę nebuvo lengva. Kas supranta avangardistą? Praaugęs kasdienybės primityvumą, rutininę politikos standartus, jis vykdė savo misiją, kuriai nėra vietos realybės rutinoje.

Reikia gi tik įsimačinti, kad jis buvo gal pats pirmasis tarp aukštųjų Bažnyčios hierarchų, kuris atsidavė socialinių problemų nagrinėjimams, krikščionybės mokslo postulatais pasiremęs. Jis surašė savo socialines - filosofines tezes, kurios daug daug vėliau buvo paliestos Antrojo Vatikano suvažiavimo darbų eigoje! Ar tai nėra primityviai standartinės formos stebukas, kurių vis ieško beatifikacijos byla?

Tiktai dabar tyrinėtojai atranda šiuos stebėtinai atiteities pramatymo faktus. Organizaciniame Nepriklausomos Lietuvos skubotumo, valstybės atstatymo rūpesčiuose, valdymo konfliktų ir paradoksų samyšyje nebuvo nė progų rūpintis idėjiniu Dievo Tarno Jurgio palikimu. O jeigu visa tai būtų plačiai žinoma, kad ir Antrojo Vatikano suvažiavimo išvakarėse, ar nebūt mūsų tauta išgyvenusi triumfą, stebuklo atsiskleidimą: Antrasis Vatikano suvažiavimas socialinių problemų išvadoms rasti pasirinko Dievo Tarno Jurgio Matulaitis tezes?

Ilgai mes stovėjome prie pat kalno papėdės ir, taip arti stovėdami, kalno viršūnės vis neužmatėme. Šita eventualiomis išvadamis grandiozinį momentą įtaigiai užgriebia šioje biografinėje apybraižoje įžvalgusis autorius.

Artėdami prie šio milžino portreto, regime dar platesnę jo siekių panoramą. Atnaujindamas priverstinai beišnykstantį marijonų ordiną, Dievo Tarnas Jurgis darė jį daugiataučiu, nes (psl. 288, 289, 295 ir 298) jis toli ateities pramatė: ordinas suvaldins didžiulę rolę būsinių misijų Rusijoje, Rytų ir Vakarų bažnyčių sandaroje. Jis planavo, jis ruošė milžiniškos apimties šuolį į ateitį per nuo 1054 metų atsivėrusią prarają.

Jis buvo, nelyginat, Kolumbas, skrodęs vandenyną trapiomis karavelėmis į nežinomą jam žemyną. Jeigu kada nors, gal tolimiausioje ateityje, Dievo Tarno vizijos taps kūnu, jo išsengimas iš žemiškojo (tautinio) apdaro į šventojo prigimtį atskambės pasaulinės reikšmės garsu. Didžioji navigatoriaus Kolumbo tautinė kilmė tiksliai nežinoma. Ji savaime kelios tautos: italai, ispanai, portugalai, net baskai. Eventualiame didžiosios, pasaulinės garbės periode Dievo Tarno Jurgio priklausomybė tautinei kilmėi, kas

mums dabar taip jautriai būtina akcentuoti, peržengs etninio priklausomumo ribas.

Su tomis tolimos ateities eventualiomis panoramomis, pakartotinai taria apžvalgininkas ir pramatus autorius, lietuviai dar turi susigyventi. Tos temos palengva noksta modernaus žmogaus psichėje. Savo šventųjų bendrijoje lietuviai dar nepratę gyventi. Jie ir nenori, kad savasis šventasis iš tautos sienų nužengtų į visos krikščioniškos žmonijos nuosavybę.

Šitos koordinatės, kurių plotmėje apsišiekia vyriausiojo studijos personažo sublimacinė esmė ir jo reali istorinė prasmė, padėtos veikalo pagrindu. "Nihil obstat" formulė įgalina apie tai kalbėti ir įteisina prielaidų kaskadas.

Kyla klausimas: kurioje veikimo sferoje Dievo Tarno Jurgio našiausios apsišiekia, sprendžiant kristocentrinę dinamiką (psl. 311) — emocinėje, teorinėje, asketiškoje, praktiškoje plotmėje? Juk visame bendruomeninio gyvenimo struktūros atnaujinime skamba J. Tumo-Vaižganto Dievo Tarnui skirtas klausimas: kam tarnavo arkivyskupas Jurgis?

Toki klausimą iškėlė Bažnyčios veikimo praktikas, perdėm vialistas Vaižgantas, ir todėl suskambėjo perdėm praktiškoji "tarnybos" sąvoka (psl. 304). Tai taip sava Vaižgantui, "savo visuomenės tarnui". Stasys Yla kelis kartus akcentuoja "misijos" sąvoką. Autorius rodo ir įrodina, kad Dievo Tarnas Jurgis visą sunkmetį Vilniaus vyskupo sosto pavertė psichinio treningo ir dvasinio asketizmo pratybomis, nelyginant tai būtų evangeliškosios savitvardos ir meditacijų dienos dykumoje. Čia gal ir gimsta metmenys sampratai, jo postulatų, reikalingų praktiškai Bažnyčios revizijai (psl. 297)? Visa tai vyksta, atrandant pavyzdį, kaip įkvėpamas būsimajam popiežiui Pijui XI (Achilles Ratti) (psl. 297) skelbti pasauliečių apaštalavimo teoriją (psl. 325). Šio sąjūdžio pirmūnas, kaip ir socialinių tautų sutapatinimo su evangelikų tautų pagrindais, buvo lietuvis arkivyskupas Jurgis Matulaitis (psl. 317).

Ar nebuvo arkivyskupo Jurgio veiklos esmė, marijonų vienuolijos atnaujinimo schemoje, Ignato de Loyolos istorinės bei religinės schemos prototipo? Išviršiniai pažvelgus, sąvoka "kunigo be politikos" (psl. 297) diametraliai priešinga ko-

Arkivyskupas Jurgis Matulaitis pasitinkamas Chicagoje 1926 m. birželio 16 d.

vingoms Ignato de Loyolos nuotai-koms. Tačiau sąvokos esmė moderniam mūsų laikmetyje "veikti Viešpaties Jėzaus politikoje", tos misijos siekius jungia su Loyolos veiklos pamatais. Vėlesnė jo atnaujinto ordino akcija buvo ne asketinė meditacija (būdinga senai pravoslavų Bažnyčiai), bet guvojio, gyvenimiškoji, vakarietiškoji dinamika.

Socialinės, avangardiškos, revoliucinės Jurgio Matulaitis tezės, kurios valdė jo akciją nuo jaunatvės, nesiderino su anais tradicijomis bei rūtinomis prisotintais laikais ir atrodė kažkas keisto, neretai ir visai nepriimtino tradicininkams. Tada skambėjo trunkūs visokių išsilavinimų šūkiai, skirti grynai žemiškiems poreikiams. Tie šūkiai nenuėjo į transcendenciją, jie ribojosi žemais skliautais.

O gyvenimiškųjų epizodų grandinės, kurias autorius persmeigė kronologiška ašimi erdviausiam studijos skyriui "Gyvenimas", kaip tik buvo žaidimas, kur grūdintos kitų dimensijų mintys, kur formuota sava asmenybė, kur ryžtasi ir atsiduota "Viešpaties Jėzaus politikai". Todėl anai kartai, o ir mūsų kartai, atsidavusiai suvokiančiai vyskupo M. Valančiaus šios žemės politiką (psl. 328), Dievo Tarnas Jurgis gali atrodyti ir atokus, ir abstraktus, ir ne šios žemės karys. Juk jis visiškai nepaisė savo hierarchinės karjeros dėl vykdymo sub specie aeternitatis esančių siekių.

Autorius pateikė idomius Antano Smetonos ir Iz. Tamošaitio apibūtinimus (psl. 324, 325), kurie įtikina, kad atokiau nuo diecezinio gyvenimo sustoję asmenys net esmingiau suvokė arkivyskupo asmenybę. "Naujoji Romuva" atrado pramatinčių definicijų. Tai buvo pasisakymai, labai būdingi laikmečiui praregėjimui, kad arkivyskupo Jurgio asmenybė atėjo naujo tipo vadovas, kurio tikras vadovavimas prasidės, jam mirus!

Stasys Šalkauskis mato "Viešpaties Jėzaus politikoje" naujus, dar lietuvių būtyje neįjaučius siekius, išsiančius toli už etninę tautos sieną, gobiančius Vakarų ir Rytų kultūrų išsiskristalizavimo sintezę (psl. 325).

Antanas Smetona, politikas par excellence, drąsiai jungia arkivyskupo Jurgio misijingą politiką su Lietuvos išlikimo teze. "Jei Lietuva eis Matulaitis rodomu keliu, ji išliks nepriklausoma, nes nepriklausomybės pamato reikia įsikoti tyroje lietuvių sieloje" (psl. 321). Taip politikas realistas intuityviai įsijungė į pasauliečių apaštalavimo sąjūdį ir suvokė aukštojo Bažnyčios hierarcho naujovišką, avangardinę politiką...

Sustoje prie dabarties etapų, prie ko autorius baigia apybraižą, ir vėl nustumame, kad visą bylą tebeslegia iš senųjų amžių atgabenta sąlyga: du protokolaiškai paliudyti stebuklai, kurie įtikina Romą, kad asmuo yra tikras šventasis!

Mes galime rasti stebuklo turinį pačiame faktų stebuke — Lietuvos žemė davė pasauliui fizinių ligų alinamą, dvasios polėkiais liepsnojančią asmenį, kurio mintis apie socialinės struktūros perfekciją pralenkė laike Antrąjį Vatikano suvažiavimą, kurio pasauliečių apaštalavimo idėja pagimdė Pijaus XI encikliką "Ubi arcano Dei", kurio "vėrė" politika ateinančiuose amžiuose atnešė dabar dar neįsivaizduojamą, proto nesuimamą karizmatinio judėjimo ir kristocentrizmo sąjūdžio nuoveikių.

Kas tai per mislingos teologinės sąvokos? "Jis yra Karalius aukščiausio pasaulio vadovų, o jo karalystė aukščiausio viso politinio gyvenimo" (V. Rimšelis, LE, t. XIII, psl. 151).

Veikalo bibliografijoje apie 100 autorių, daug daugiau jų paskirų rašinių. Tai didžia dalimi autoriai lietuviai. Vardynė apie 500 vardų.

Ties šia išskirtine knyga kartoja me V. Cukuro įvado citatą: "Knyga nuo pirmųjų puslapių tampa intriguojančia kelione po neseniai praeitų Lietuvos istorijos takus, kuriuose ark. Jurgio asmuo daugelį bus tikras atradimas".

Ši V. Cukuro prielaida provokavo, visų pirma, kreipti dėmesį į tai, kas gali būti mažiau skaitytojams žinoma, kukliau aptariama, kas mažiausiai tilpo už oficialaus Dievo Tarno Jurgio rutininės veiklos apmatų.

Stasys Yla parašė apie 30 įžvalgių studijų. Šioje jis apsupo tautos

Lūnės Sutemos viešnagė Detroite

Būrys ištikimiausių poezijos draugų su poete susitiko Kultūros centre 1978 m. vasario 18 d. šaltą vakarą.

Tarp poetės ir publikos ryši sumegztį atėjo literatūros kritikas Kestutis Keblys. Keletas žodžių apie meną aplamai. Keletas sakinių poezijos meno aptarimui. Porą minučių apie čia pat besėdinčią ir skaitysimus lapus besklaidančią poetę: Europos universitetų, kuriuose ji mokėsi, vardai; keturių poezijos rinkinių pavadinimai; ir priminimas, kad iš tikrųjų ji — Zina Katiliskienė, o Lūnė Sutema tik poezijoje.

Poetė stėjo prie pulsto rami ir rimta. Gilios, lūdnos jos akys. Tamsiai rudi, banguoti, pečius beveik siekia, palaidi plaukai. Plaukų spalvos kukli suknėlė. Kai skaitydama kaire ranka pamėgdavo smakrą, negalėdavo nepastebėti rusvą ir šviesiai pilkšvais raštais išmargintos plačios apyrankės...

Pradžiai, sakė, skaitysimi iš "Badmečio", "Badmetis" — tai ketvirtoji jos poezijos knyga. Je' gerai supratu, vieną šios knygos ciklą norėjusi dedikuoti artimam draugei Daliai Juknevičiūtei. Kai jau sergančiai Daliai savo kūrinių parodžiusi, ši nujuokavo, kad su dedikacija palauktų iki po mirties. Daliai mirus, jai paskyrusi kitą kūrinių — "Mirtis neateina". Ji poetė perskaitė už keliolikos minučių, pirma pastebėjusi, jog dar neišspausdintas, jog išspausdins naujame eilėraščių rinkinyje, jį toks rinkinys bus paruoštas.

Iš "Badmečio" skaitė "Savaitgalio žaidimų" ciklą. Paskui jau m'netą "Mirtis neateina". Ir galiausiai irgi dar neįspausdintą "Vendetos" ciklą.

Šių eilučių autoriui Lūnė Sutema skaitant teko girdėti keletą kartų: anksčiau Detroite ir literatūros vakaruose Tabor Farmoje. Niekada ji nebuvo skaičiusi taip aiškiai, aiškiai, savotiškai interpretuodama. "Žaidimuose" jos žodžiai čiažė, kaip botago kirčiai. Labai raiškios, daug sakancijos buvo visos trumpos ir ilgos pauzės. Tik "Mirtyje" keletas pauzių išėjo iš interpretacijos ribų, kai poetė ėmė springti viešai neparodytom ašarom. "Vendetos" cikle jautėme pagiežimą skaitytojos gaidą, vendetišką džiausmą, kai kiekvieną žodį pabrėždama kartoją: "Viešpatie, neatleisk, — jie žinojo ką darė: / Viešpatie, neatleisk, nes žinau ką darau..."

Kad ir geriausių interpretatorių.

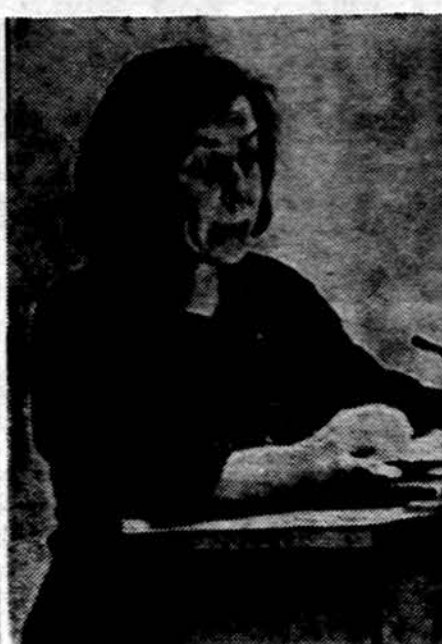
WORDSWORTHŲ LAISKAI LIKS BRITANIJJOJE

Kartais britai leidžia išvežti užsienin paveikslus, kuriuos norėtų turėti savo muziejuose, ar savo rašytojų klasikų rankraščių ar laiškus. Juk Amerikos universitetuose nemaža yra sutelkta anglų rašytojų kūrinių rankraščių ir kitokio rašytinio palikimo, muziejuose paveikslų. O kartais ministeriai neduoda leidimo — pirma tegu patys anglai pabando sudaryti pinigų ir atpirkti, jei svetimšalis nupirko varžytinę.

Šiuo metu meno reikalų ministeris neleido išgabenti į Kornelio universitetą poeto Williamo Wordswortho (1770 - 1850) laiškus, kuriuos užtikto šiukšlių maiše jaunas kilimų klotėjas, nupirko už 5 svarus, o varžytinėse gavo 38.500 svarų. Atperkant reikės mokėti 42.000, dalis pinigų surinkta aukomis, o likusius 18.000 sv. padovanojo kažkoks nežinomas poeto gerbėjas.

b. kz.

ir Bažnyčios milžiną jo gyventos epochos specifika, negalėdama puslapių reikšmingoms kasdienybės detalėms, sugebėjo pavaizduoti mums ir ateinančioms kartoms didžiosios sielos atspindžius. Tai bus skaitytojams tikras ir nuostabus atradimas.

Poetė Lūnė Sutema š. m. vasario 18 d. skaito savo kūrybą Detroite. Nuotr. J. Urbono

rių skaitoma, poezija, ypač pirmąją kartą girdima, ne visu plociu ir gelme įsimenama, galima beveik sakyti — pro vieną klausytoją ausį įeina, pro kitą išlekia. Užsilekia tik paskiri žodžiai, gal viena kita frazė. Ir vis dėlto, susitikimai su poetais didžiai naudingi. Pamatai juos gyvus, išgirsti jų balsą, stebiesi, kaip jie patys savo kūrybą pateikia, išgyvena, interpretuoja. Gimsta noras jų knygas įsigyti ir skaityti. O kai pats imi skaitinėti, tai tuomet atsiveria nauji horizontai.

Vakaronę su Lūnė Sutema oficialiai rengė LB Detroito apylinkė. Ačiū už tai. Tačiau ypač turėtume būti dėkingi vienai kultūringai mūsiškių šeimai, kuri iš tikrųjų poetę detroitiečių tarpan pasikvietė.

Alfonsas Nakas

Tel. Pr. 8-3229

DR. ANNA BALIUNAS
AKIŲ, AUSŲ, NOSIES IR GERKLĖS LIGOS
2858 West 63rd Street
Valandos pagal susitarimą

DR. K. G. BALUKAS
Akušerija ir moterų ligos
Ginekologinė Chirurgija
6449 So. Pulaski Road (Crawford Medical Building). Tel. LU 5-6446
Jei neatsiliepiu, skambinti 374-8004
Priima ligonius pagal susitarimą

DR. VL. BLAŽYS
PLAČIŲ IR VIDAUS LIGOS
Marquette Medical Center
6132 So. Kedzie Avenue
Val.: pirm., antr., ketv. ir penkt. 7:30 v. v. Sešt. 1 iki 3 val. Pagal susitarimą.
Ofiso telef. WA 5-2670
Rezid. tel. WALbrook 5-3048

Tel. ofiso HE 4-5849, rez. 388-2233
DR. PETER T. BRAZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2434 West 71st Street
Val.: pirm., antr., ketv. ir penkt. 1:00 - 5:00 val. popiet. treč. ir šešt. tik susitarus

Dr. Jonas G. BYLA-BYLAITIS
GALVOS IR STUBURO LIGOS
2858 West 63rd Street
Chicago, Illinois 60629
Tel. — 476-3409
Valandos pagal susitarimą

Dr. Ant. Rudoko kabineta perėmė
DR. EDMUND E. CIARA
OPTOMETRISTAS
2709 West 51st Street
Tel. — GR 6-2400
Val. pagal susitarimą: pirmad. ir ketv. 1-4 ir 7-9; antrad. ir penkt. 10-4; šeštad. 10-3 val.

Ofs. tel. 735-4477; Rez. 246-2839
DR. E. DECKYS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė — Nervų ir Emocinės ligos
CRAWFORD MEDICAL BUILDING
6449 So. Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą

DR. A. B. GLEVECKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Tel. — BE 3-5993
Specialybė Akių ligos
3907 West 103rd Street
Valandos pagal susitarimą

Ofiso tel. — PR 8-222Q
DR. JANINA JAKSEVICIUS
JOKŠA
VAIKŲ LIGOS
2656 West 63rd Street
Pirm., antr., ketv. ir penkt. nuo 12 iki 2 val. ir nuo 5 iki 8 val. vak. Sešt. nuo 1 iki 4 val.

Ofs. PO 7-6000, Rez. GA 3-7278
DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3844 West 63rd Street
Valandos pagal susitarimą

DR. K. A. JUCAS
DERMATOLOGIJĄ — CHIRURGIJĄ
5214 No. Western Avenue
1002 No. Western Avenue
Tel. atsakoma 12 valandų
489-4441 — 561-4605

Ištaigos ir buto tel. 652-1381
DR. FERD. VYT. KAUNAS
BENDROJI MEDICINA
1407 So. 49th Court, Cicero, Ill.
Kasdien 10-12 ir 4-7 išskyrus treč. ir šešt.

Tel. ofiso ir buto: OLYmpic 2-4159
DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1443 So. 50th Ave., Cicero
Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vak. išskyrus treč. Sešt. 12 iki 4 val. popiet

Tel. REliance 5-1811

DR. WALTER J. KIRSTUK
Lietuvius gydytojas
3925 West 59th Street
Val.: pirm., antr., ketv. ir penkt. nuo 12-4 val. popiet. ir 6-8 val. vak. Treč. ir šešt. uždarai.

DR. IRENA KURAS.
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
KŪDIKIŲ IR VAIKŲ LIGOS
SPECIALISTE
MEDICAL BUILDING
7156 South Western Avenue.
Val.: Kasdien nuo 10 v. ryto iki 1 v. p.p. Ofiso tel. RE 7-1168; rezid. 239-2919

Ofs. HE 4-1818; Rez. PR 6-9801
DR. J. MEŠKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė vidaus ligos
2454 West 71st Street
(71-mos ir Campbell Ave. kampas)
Val.: pirmad., antrad., ketvird. ir penktad. 3 iki 7 v. p. p. Tik susitarus.

OPTICAL STUDIO
VIOLETA KAROSAITE
7051 So. Washtenaw — Tel. 778-6766
Pritaikomi akiniai pagal gydytojų receptus
Didelis akinių rūmų pasirinkimas
Val.: pirm., antr., penkt. 10-5:30 Ketv. 1-8 v. vak. Sešt. 10-4 v. p.p. Treč. uždarai.

Tel. — 282-4422
Dr. ROMAS PETKUS
AKIŲ LIGOS — CHIRURGIJA
Ofisai:
111 NO. WABASH AVE.
4200 NO. CENTRAL AVE.
Valandos pagal susitarimą.

DR. FRANK PLECKAS
(Kalba lietuviškai)
OPTOMETRISTAS
Tikrina akis. Pritaiko akinius ir "Contact lenses"
2618 W. 71st St. — Tel. 737-5149
Val. pagal susitarimą. Uždarai treč.

DR. LEONAS SEIBUTIS
INKSTŲ, PUSLĖS IR PROSTATO CHIRURGIJA
2656 W. 63rd Street
Val. antr. 1-4 popiet. ir ketv. 5-7 vak. Ofiso tel. 776-2880, rezid. 448-5545

DR. J. J. SIMONAITIS
GYDYTOJAS
Adresas 4255 W. 63rd Street
Ofiso telef. RE 5-4410
Rezidencijos tel. GR 6-6617
Ofiso val.: pirm. ir ketv. 1:00 iki 3:00 v. p.p.

Ofiso tel. HE 4-2123, namų GI 8-6195
DR. V. TUMASONIS
CHIRURGAS
2454 West 71st Street
Val.: pirm., antrad., ketv. ir penktad. 2-5 ir 6-7 — iš anksto susitarus.

Tel. ofiso PR 6-6446
DR. F. C. WINSKUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3107 West 71st Street
Val.: 1-6 val. popiet. Treč. ir šešt. pagal susitarimą

Ofiso tel. 586-3166; namų 636-4850
DR. PETRAS ŽLIOBA
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
6234 So. Narragansett Avenue
Val.: pirm., antr., ketv. ir penkt.: 2-7, šešt. pagal susitarimą.

Apsimoka skelbtis dien. DKAUGE, nes jis plačiausiai skaitomas lietuvių dienraštis, gi skelbtimų kainos yra visiems prieinamos.

UGDYK TAUTINĘ KULTŪRĄ, REMDAMAS LIETUVISKĄ KNYGĄ

Paskutinės žiemos grozybės...

Nuotrauka Algirdo Grigaičio

Iš atsiminimų apie Adomą Jakštą

Keturiasdešimt metų nuo jo mirties suėjus

ALF. TYRUOLIS

Atvažiuojant į Kauną studijuoti — tai buvo bemaž prieš 50 metų — mane labiausiai traukė ir viliojo Kauno senamiestis esanti Rotušės aikštė. Iš erdvios Laisvės alėjos tenlink reikėdavo prasis-kverbtį pro siauras gatves, pro studentų bažnyčią, prezidentūrą, kol pasiekdavai baziliką ir tą šauniąją aikštę su „Baltąja gulbe“ — taip žmonės vadino jo bažnyčią panašų rotušės pastatą, baltą lyg gulbę, plaukiančią po mėlynu ar debesuotu dangum iš vakarų į rytus. Čia atsiradus, buvo ko prisiminti ir pačiam pamatyti. Juk čia pat gyva praeitis — tuoj už Kunigų seminarijos, Nemuno ir Neris santakoj, gar-sios Kęstučio pilies griuvėsiai. Ki-toj aikštės pusėj — Jėzuitų na-mai, kur prieš gerą šimtą metų mokytojavo Adomas Mickevičius. Žiemą iš čia važiuo jį bus lak-tes į savo namelį, kur vėliau at-sirado jo vardo gatvė, o vasarą traukės į slėnį, kuris poetui at-rodęs gražiausias pasaulį. Neto-liese, prie Nemuno, paties Vy-tauto Didžiojo statydinta bažny-čia.

Bet Rotušės aikštėj dar labiau traukė kitos „pilys“ — tai Mairo-nio, Vaižganto, Jakšto. Jie čia jau tvirtai buvo įsikūrę. Mairo-nio namus galėjai prisiminti iš „Pavasario balsų“ iliustracijų. O dabar pats regį tuos gan impo-zantiškus rūmus, ant suoliuko bemaž priešais sėdėdamas ir gal laukdamas, bene pats šeimini-nas pasirodys. Bet jis į seminari-jurėj kitą taką, specialų. Vaiž-gantą buvo lengviau pamatyti. Jis buvo toks „demokratiškas“, kad nesky, Laisvės alėjoj autobu-so belaukdamas, laikraštį sau skaitinėdavo ir telefono stulpą at-sirėmęs, „katiluką“ kiek į viršų

Ne ką sunkiau buvo įmanoma ir Jakštą pamatyti. Jis kone punk-tualiai popiečių išeidavo su ap-valiu „katiluku“, su lazdele pa-sivaikščioti kad ir judriom, net triukšmingom senamiesčio gat-velėm. Kartais eidavo ir ne vie-nas — su kuriuo nors iš ekse-lencijų. Anksčiau tokius pasi-bėjimus, kaip matom paveiksluose, dėl mažo ūgio kaip ir pradingdavo, bet protavimu ir padebesius kil-davo. Ir Kantas mėgęs tokius re-guliarius, kasdieninius pasivaikš-čiojimus. Taip ir Jakštą būtam galėjęs apibūdinti — darbštesnio, veiklesnio, kūrybingesnio, įta-kingesnio žmogaus ano meto Lietuvoj turbūt nebuvo. Ir tuo savo darbštumu jis mums ne vie-nam šviestė švietė.

Taip man atrodė Jakštas, kai Gamtos-matematikos fakultetas jam suteikė garbės daktaratą di-džiojo universiteto aulėj. Žemo ūgio, kiek palinkęs, be kokios pre-tenzijos fizinės išvaizdos jis ten skaitė mokslišką paskaitą apie savo mėgiamą filosofą Hoenę Wronskį, apie jo matematikos fi-losofiją.

Jakštas nebuvo iškalbus, jis buvo plunksnos, rašto milžinas. Bet kai sakė pamokslą per savo bičiulio istorijos prof. Alekno la-dotuves katedroj, negalėjai tarti, kad Jakštas nėra vienas iš pačių gerųjų pamokslininkų — toks at- virus, nuosirdus jis savo žodžiu-se tada buvo.

Bene geriausiai Jakštas mums yra parodytas dail. J. Vienožins-

Prof. Aleksandras Dambrauskas - Adomas Jakštas (1890, IX. 8 — 1938, II. 19)
Portretas tapytas Justino Vienožinskio (1896-1960)

kio sukurtame paveiksle: asketiš-ko veido, aukštos kaktos (moks-lininko žymėj), iš arti skaitas raštą žemaižiūris, ir tas skaitas mas patį būdingiausią Jakšto žy-mė, rodos, kitokį jį sunkoka ir įsi-vaizduoti.

Apie Adomą Jakštą, dar tebe-sėdėdami gimnazijos suole, bu-vom turbūt nemažiau girdėję kaip apie Maironį ir Vaižgantą. Aukštosios matematikos moka-tis, tekdavo susidurti su jo ratilų teorija, literatūros mokantis — su jo kritikų raštais, o iš jo hu-moristinių eilių jau ir tada ne viena buvo įstrigęs į atmintį, pvz.

toks „Diplomatas“:

Tai vyrutis pilnas takto,
Šis pasaulis nepražus,
Moka niekinti mažus,
Prieš didžiūnus lenkia kaktą.

Jakšto humoristinė plunksna buvo aštri ir šmaikšti. Mėgo jis ir kitus poetus pasaržuoti. Pvz. kai vienas parašė savo bend-raminčių pagūdai

Ei, vyručiai, kol jauni,
Kol idėjų kupini,
Stokit šen į eilę tvirtai!

tai vienas juokdarys (t.y. humo-ristas, geriausias pats Jakštas) prirašęs

Nes kai tapsite seni,
Įvairių ligų pilni,
Jums drybsoti vien bus skirta!

Gyvenant Kaune studijų lai-kais, su Jakštu pirmiausia teko susidurti per raštą, tikriau sak-ant, per spaudą ar žurnalistinę veiklą. Kurį laiką dirbant „Ryto“ redakcijoje, į rankas patekdavo į-vairių autorių raštų. Neeilinis dalykas būdavo Adomo Jakšto straipsniai. Nieko ten nei pridėsi, nei atimsi. Kas nors aktualaus, visuomeniniais reikalais, į ku-riuos Jakštas gan aktyviai rea-guodavo, dalyką, anot Maironio, aiškstėn autentiškai išdėdamas. Čia Jakštas būdavo atviras, griež-tas, įtaigus. Būdingas buvo ir jo braižas — toks smulkus, bet tai-sykingas ir simetriškas raštas, vis su raide d į kairę užlenkta.

Tais laikais, o jau ir kiek anks-čiau, pro Jakšto butą tekėdavo ne kartą praeiti spaudos reikalais lankantis pas poetą Mykolą Vait-ku. Mat, anksčiau Jakšto ir prof. Alekno butai buvo priešpie-riais. Dabar buvusio istorijos pro-fesorius bute buvo įsikūręs kun. Vaitkus, iš kurio gaudavau šv. Kazimiero draugijos leidžiamų knygų recenzuoti.

Magėjo kada aplankyti Jakš-tą, tą spaudos korifėją, su juo asmeniškai šnektelti. Bet vis dar nebuvo progos. O buvau girdė-jęs, kad kai kurie vyresnieji stu-dentai humanitarai pas Jakštą eidavę „drebėdami“. Žinojo jo kritikos ir humoro plunksnos aštrumą ir, be abejo, bijojo ant jos smaigaliu pakibti. Bet jei kas drebojo, turėjo būti Jakštui kuo nusikaltes. O tada Jakštas du-ris parodyti ilgai nedelsdavęs. Bet nors ir kaip greit dėl ko už-sikurdavęs, net ir ant tokių savo bičiulių kaip Vaižganto, tuoj vėl atsvėdavęs ir buvęs vėl mielas ir malonus. Tai rodė jo jautrią, ge-ogrą širdį. Bet esminiai, ideologi-niai priešai iš Jakšto vargiai ga-lėjo tikėtis atliadumo.

Pasitaikė proga aplankyti Jakštą asmeniškai vieno Rilke's vertimo reikalu. Tai buvo metas, kai Rilke ne vieną vergę nepap-rastu savo eilių ritmingumu ir skambumu. Maironininkui, ro-dos, to tik ir tereikėjo, o tada dar apie tokius svetimus poetus iš vi-so Lietuvos neadau tebuvo girdė-ta. Rilke rašė ir religinėm

Trys eilėraščiai

KAZYS BRADŪNAS

Tremtis

Kur padėjote tėvą,
Norėjusį mirti namie?
Kur motinas,
Išėjusias paskui?
Tolimese platybės
Guli jų kaulai.
Nuo Sibiro ir nuo Aliaskos
Dvelkia vien šaltis.

Sausų dykloviets žemę
Kas, kas ir kas.
Nubertą sėklą
Surenka paukščiai.

Kai numirosi,
Vaikai, padėkit po galva
Kietą gimines tremtį,
O Dievas ateis ir uždegs
Kietovieną ledo žvakę.

Prie Missouri aštant

Susipynę mitai su tikrove —
Ir žvaigždėnai ir pakrančių žiburiai.
Ar jauči didžiulę, sunkią arovę
Ne prie kojų, o kažkur giliai, giliai,

Kur nei laikas, nei erdvė nesielia,
Kur tavo jau traukia sūkūriai...
O staiga ir vėl kaip niekur nieko —
Blėsta žvaigždės, gėsta žiburiai.

Venatio divina

Dievas pasilėpė už atmenio,
Ir aš nuduodu nematę,
O tik valau vasotus ūkinius
Ir žvilgčioju į tas vietas,

Kur jis lyg elnis prahuotavo
Jau gelstančių kalvų grandim —
Pasilepiu už nuogo kėlo
Ir tylkau drebanti širdim...

temom. Pvz. gerai žinomas jo ei-lio ciklas „Marijos gyvenimas“. Jis tada buvo ir jaunesniųjų liti-eraturų globėjas.
(Nukelta į 4 psl.)

Balandžių agonija

Agnė Lukšytė

Pažadina mane iš miego toks energingas laikrodžio čirškimas, kad laikrodžio, rodos, ims ir subyrės į geležinių krūvelę. Pašokus užspaudžiu mygtuką ir nueinu į vonios kam-barį. Pažiūriu į veidrodį — atrodau kaip bai-dyklė: susivėlę plaukai stovi virš kaktos piestu, sudarydami trikampį. Mane suima juokas. Vakare vakare, prieš pat užmigda-ma, mokausi senovės graikų alfabetą. Susi-vėlusį plaukų trikampis man primena pir-mąją alfabeto raidę — Alfa.

Atsidūstu. Vėl prasideda nuobodė diena. Įstaigoje, kuri yra šeštame milžiniško pasta-to aukšte, nusibodus apskaičiuoti sąskaitas ir kepsėti mašinėlė, pakreipsiu akis į langą, ir mano žvilgsnį pasitiks nuo saulės išblukę, o nuo lietaus surūdiję, žemesnių pastatų stogų stogai. Tai viškas. Tiesa, matysis ir plo-telis dangaus mėlynės ar pilkų debesų pluotėlia. Tai jau tikrai viškas — kasdienė mo-notonija.

Vakar tą monotoniąjį suardė du balandžiai, nusileidę ant stogo, prieš pat mano langą. Abu šviesiai pilki. Patinėlis galva mažesnė, kūnelis menkesnis. Patinėlis pasipuolęs ap-link kaklą tamsiai raudonų plunksnelių vai-nikėliu.

Jie abu atsitūpė prie vamzdžio vandeniu nubėgti. Vamzdis, apvingiavęs visą stogą, yra sujungtas su kitu, kuris per kelis aukš-tus nusitęsias žemyn iki pat šaligatvio. Abu vamzdžiai jau gerokai aprūdiję, o jų abiejų sujungimas tiek surūdijęs, kad ten yra atsi-

vėrusios žiotys.

Mes, kelios tarnautojos, vakar, bežiūrė-damos į balandžius, aptarėm, kad patelė ser-ga. Ji nejudriai tupėjo ant vamzdžio, visai netoli žiočių. Patinėlis buvo neramus: jis atsitūpdavo šalia ir snapu paliesdavo jo ratu ir vėl atsitūpdavo šalia. Kartais, palėkęs to-liau, paviakščiūdavo stogu ir, priėjęs prie pa-telės, vėl atsitūpdavo.

Mes spėliojom: gal patelė sulesė ką nege-ro, o gal atsigėrė vandens, kuriame buvo iš-tirpę jai nuodingi chemikalai.

Staiga Lizė šūktelėjo:

— Žiūrėkit, patelė jau guli aukštelininka!

Mes visos, priklusios prie lango, stebė-jom ją, kurį laiką besiskeryčiojančią raus-voomis kojelėmis, o patinėlj neramiai lakstan-tį aplinkui. Beviltskai stebėjom patelę pa-mažu čiuziančią į žiotis ir dingstančią jose. Patinėlis pradėjo nepaprastu greičiu ap-link žiotis lakstyti. Pakilęs į viršų ir staigiai nusileidęs, jis lėkė ir lėkė aplink žiotis, be sustojimo.

Mums darėsi graudu, į jį bežiūrint.

Lizė neįskentė:

— Aš einu į skersgatvį prie tos rynos, ir, jei patelė iškritus ant šaligatvio, atnešiu ją čia. Išmesim patinui pro langą. Tegul jis žino, kad ji jau mirus. Gal nusiramins ir nuskris.

Anė paklausė, labai nustebusi:

— Ir tu imsi į rankas tą negyvą paukštį? Bekrisdamas vamzdyje aplipo suodžiais ir

šiai visokiais purvais. Pilnas bacilų — man būtų bjauru jį paliesti.

Lizė pažvelgė į Anę kažkaip piktai ir, pri-merkus akis, tarė:

— Ane, gyvenime nieko nėra baisaus, ar-ba viskas bausi! Sakysim, ar tu esi tikra, kad sumuštinis, kurį valgai, nėra pilnas bacilų?

Lizei išėjus, Anė nustojo valgyti ir stebė-jo savo sumuštinio likutį. Jos veide atsirado pasibjaurėjimo išraiška. Ji sviedė jį į šiukš-lių kibirą.

— Ar girdėjot, kokių tonu ji pasakė apie bacilas mano sumuštinį? — pasiskundė ji mums.

Mes visos šyptelėjom ir susidomėjusios, atsidariusios langą, žiūrėjom žemyn į skers-gatvį, laukdamos Lizės pasirodymo. Paga-liau pamatėm ją skersgatvio grindiniu ei-nančią. Ponia Bė pastebėjo, kad iš aukšto Lizė keistai atrodė: matai tik viršugalvį ir kojų pėdas, į šalis besimėtančias.

Lizė pakėlė galvą į mus ir rankų jude-siais parodė, kad ji nėra tikra, pro kurį vamzį balandis nukrito žemyn. Mes jai pa-rodėm. Lizė atsitūpė, kelis kartus net ranką įkišo į ryną. Atsisistoje ir atvertus galvą į mus, išskėtė rankas į šalis — aiškiai nieko nerado.

Visą popietę patinėlis reikė bausių neri-mastį skraidymu ir lakstymu. Pabaigus dar-bą, kurį laiką stebėjau jį, jau nejudriai tu-pintį netoli žiočių. Jis kartais pakeldavo gal-vą ir snapeliu lyg ką leisdavo ore.

Atsiplėšiu iš minčių, pažvelgiu į laikrodį ir, skubiai apsirėngus, padarau sumuštinį.

Imtu į krepšelį ir išlekiu į gatvę. Autobuso būdelė čia pat, kurioje jau laukia nuolatiniai keleiviai. Naktį aiškiai lyta — grindinys šla-pias. Tylu, drėgna, apniukę.

Mintyse kartoju senovės graikų alfabetą.

Alfa, Delta ir Lambda — didžiosios raidės ra-

šosi visos panašiai — jos man primena sto-gus. Vėl prisimenu balandį ir spėjioju, ar jis dar ten pat tupi. Gal nuskrido?

Vėl kartoju alfabetą. Didžioji raidė Ksi - tik trys išilginiai brūkšniai. Pamatau autobu-są, lekiantį aukštutinę gatvę. Jam leidžian-tis žemyn, jo greitis didėja ir langai tarsi su-daro tris išilginius brūkšnius, lygiai taip, kaip Ksi.

Keleiviams į autobusą sulipus, jis tiesiog skriste skrenda. Malonus jausmas. Tikriausiai paukščiams yra malonu skraidyti.

Atvykus į įstaigą, pirmiausia prieinu prie lango. Mano didžiausiam nustebeimui — ba-landis dar tebetupi, įtraukęs galvą į kaklą.

Kitos tarnautojos, tik ką atvykusios, irgi pirmiausia prieina prie lango. Mes pradėdam kalbėti apie balandį.

Anė mano, kad balandis turėtų būti per-šlapęs, nes visą naktį lijo.

Ponia Bė aiškina, kad vanduo nuo paukš-čio plunksnų nurieda, Anė ginčija: jei paukš-čiai niekada neperšlapę — skraidytų lietuje.

Kitos tarnautojos spėlioja: gal, paukš-čiams skraidant, jų plunksnos nesusėdės kaip reikiant suglaustos ir būtų lengva per-šlapti. Anė pritaria. Ji yra mažiui peršla-pusias vištas. Jos net sparnus nuleidžian-čios žemyn, kad vanduo geriau nuvarvėtų ir jiekančios kur nors pasislėpti nuo lietaus.

Mūsų skyriaus viršininkas, ponas Taylor, dirbtinai sukosi ir pažiūrį į laikrodį. Mes nutylam ir pradėdam darbą. Pagaliau jis ap-žvelgia visas ir juokdamasis pradeda klaus-ti:

— Iš kur išdygo tokia nauja tema apie tas vištas, skraidančius paukščius, lietu-... Kiek prisimenu, jūsų visų temos rytais bu-davo apie matytus filmus televizijoje. Ko-kia priežastis tokio susidomėjimo paukš-čiais?

Lizė jam papasakoja apie vakaryktę ba-landžių tragediją. Skyriaus viršininkas pri-

eina prie lango, pažiūri ir numeta lakonišką pastabą:

— Jis greitai mirs.

Pietų metu ponis Bė, kaip paprastai, at-sisėda prie mano stalo, išvynioja sumuštinį ir atsidūsta.

— Ar neisi apsipirkti?

— Ne, — atsakau.

Ji atsisoja, pažiūri pro langą ir vėl atsi-sėda.

— Jis vis dar tebetupi. Tikriausiai šian-dien mirs. Nuostabu, ar ne? Patinas aiškiai nori mirti toje pačioje vietoje, kurioje mirė jo patelė.

— Tikra savižudybė, — pasakau.

— Taigi. Mano vyras, duok jam Viešpatie amžiną atilį, sukurtų eilėraščių ir pavadintų jį „Balandžių agonija“.

Jinai man jau seniau pasakojo, kad jos antrasis vyras buvo poetas, davė paskaityti rinkinį jo eilių, kurios lyriškos, pasižymi-nčios gilia mintim.

Man tyli, ji vėl atsidūsta ir šneka tie-siog pavargusiu balsu:

— Stebėdama balandžių agoniją, minty-se prilyginau mus — emigrantus. Nusileido jie nedraugiškame stoge ir mirs... Lygiai ir mes — atvykę į šį nesvetimą kraštą mirsim ir... neliks nė ženklų. Niekas nė neprisimins, kad kadaise gyvenom...

Siūnau visą naktį nemiegojau, rūkiau, atsiėmus geriau kavą, skaičiau savo vyro ei-les. Dabar skauda galvą. Tiek viško prisigal-vojau. Klausiau sąvęs, kodėl man buvo skir-ta tokia skaudi dalis. Pirmą kartą jauna iš-tekėjau. Antrojo pasaulinio karo metu, vo-kiečiams Londoną raketomis bombarduo-jant, žuvo mano vyras. Žuvo betikaliai. Gavo atostogų, bet, vietoje poilsio, mes kiekvieną naktį turėjom praleisti slėptuvėje su di-džiausiu būriu žmonių. Kartą, strenoms

(Nukelta į 4 psl.)

Balandžių agonija

(Atkelta iš 3 pusl.)

staigiant, susimanė jis iš rūso nulekti į mūsų butą ir padaryti arbatos. Prašiau neiti, bet jis juokėsi. Jei bombos ir kristų kur nors, tai nebūtina mūsų priemiestyje. Vos spėjo išeiti iš rūso — baisus sprogdymas. Mes visi sukritom ant žemės, rankomis užsidengę galvas ir ausis tūnojom nei gyvi, nei mirę. Viskam nutilus, aš, su baisiu nerimu širdyje, išlėkiau iš rūso ir sustojau, kaip įkasta: prieš mano akis kėpsojo mano vyro liemuo. Nei galvos, nei kojų, nei rankų net ir jo laidotuviams nesuradom...

— Tai baisu, — pasakau, nuosirdžiai ją užjaušdamas.

— Tai baisu ir kvaila. Karai yra betiklis žmonių žudymas. Jais nieko gero nepasiekama.

Kurį laiką tylėdamos valgom.

— Tie balandžiai ypač ryškiai man priminė mano gyvenimą su antruoju vyru. Tik ką vedė, atvykom į Australiją, norėjom sukurti naują, gerą gyvenimą. Pagyvenom šešerius metus — nuostabius metus. Jis buvo puikus vyras.

Nežinau ką sakyti — tyliu.

Ponios Bė akyse pasirodė ašaros. Tyliai, tiesiog šnibždėdama, ji pasiskundžia:

— Aš buvau tik keturiasdešimt penkerių metų, kai jis mirė. Jokie kiti vyrai manęs nebedomino. Aš, kaip tas balandis ant stogo, pergyvenau melancholiško vienišumo agoniją.

Kurį laiką mudvi tylėdamos valgom. Dar likę dešimt minučių — ji nueina prie savo stalo. Stasioju ir, žiūrėdama į tupintį balandį, nepaliauju galvoju apie ponį Bė. Ji iš visų šios įstaigos tarnautojų yra vienintelis man draugiškas žmogus. Jos pavardė — Bairnsfeather. Po vyro mirties ji pradėjo tarnauti įstaigoje ir pažino australus kaip ypatingai nedraugiškus anglių atžvilgiu. Ją tučiuojau praminė "Featherbrain", atseit — "Plunksniniai smegenys". Jai teko iš kai kurių įstaigų bėgti, nes patyrė daug nuoskaudų, neapykantos ir pašaukimo.

Šioje įstaigoje jai pakenčiama atmosfera, nes jau dešimtus metus tarnauja.

Kartą ji man pasakė, su lengva ironija balse, kad šioje įstaigoje ją praminė "Bė" todėl, kad nerikėtų gaisinti laiko, tarient tokią ilgą jos pavardę. Ji dar pasisaipe: "Idomu, kas atsitiktų, jei aš viršininką Taylor pavadindčiau "ponu Te"?"

Ponia Bė man davė daug gerų patarimų dėl laikysenos australų įstaigoje. "Nepamiršk", — pasakė ji, "kad australų įstaigoje moteris yra bereikšmė. Australai vyrai moteris laiko kvailomis: kuo senesnė — tuo, jų nuomone, kvailesnė. Jie pakenčia tik jaunas, gražias moteris. Geriausia ir apsimesti kvaila — mažiau nusivylimų".

Mano mintis nutraukia pamažu grįžtą tarnautoją. Kelias likusias minutes prieš darbą sėdžiu prie savo stalo, rašydama senovės graikų alfabeto raidas. Parašau paskutinę — Omega: pirma didžiąją, paskui mažąją.

Skyriaus viršininkas, grįžęs, prieina prie lango ir garsiai pareiškia:

— Patinas jau negyvas.

Mes visos prilekiam prie lango. Balandis gulį ant stogo aukštelininkas. Jo rausvos kojelės, pakeltos ir viršų, stypso surištais nagais. Tiesiog nustebus, grįžtu prie savo stalo ir įsižiūriu mažąją raidę — Omega. Iš tiesų, kokia ji panaši į balandžio kojų surištus nagus.

Mane apima neišaiškinamas liūdesys. Mintyse pradeda kalbėti su savimi: balandžiai mirė, — mes stebėjom balandžių mirties agoniją. Ponias Bė beliko vos keli mėnesiai iki šešiasdešimt metų. Ji gaus pensiją, nustos dirbti ir toliaus tės melancholišką vienišumo agoniją — iki pat mirties. Senovės graikų kalba yra mirus — paskutinė alfabeto raidė suriesta, kaip paukščio nagai mirties agonijoje.

Pabudina mane iš minčių viršininko balsas — jis kažką pasakojo tarnautojoms. Pradedu klausytis.

— Man, į tą balandį bežiūrint, prisiminė epizodas iš vaikystės. Augau kaime. Mūsų dvare dirbo daug aborigenų, nes mes laikėm daug galvijų, avių ir įvairių naminių paukščių. Kartą mano motina su vyriausiuoju tarnaitu aborigene nuėjo į paukščių tvartą jų paleistinti. Aš, tada dar mažas berniukas, sekiau paskui jas, ir vaizdas paukščių tvarte, kurį mes pamatėm, niekad neišdilo man iš atminties.

Kelios antys gulėjo negyvos ant nugaros, lygiai taip, kaip balandis, į viršų iškeltomis kojomis. Jų galvos ir kūnai buvo kruvini — daugybė pabirusių plunksnų žemėje.

Aborigenė tučiuojau emė stropiai tyrinėti žemę ir visus tvarto kampus. Ji parodė motinai viename tvarto kampe išlūžusį miegą, o šalia jo išraustą olą.

Aborigenė išlėkė iš tvarto ir apžiūrėjo

aplūžius metus iš lauko pusės. Mudu su motina ją atsekėm. Aborigenė parodė mums netoli tvarto daugybę kruvinių plunksnų, sumaigytų su žemėmis. "Dingo darbas", — pasakė ji mums.

Skyriaus viršininkas atsisuka į mane ir, manydamas, kad aš, išgyvenus Australijoje daugiau dvidešimt metų, nežinau, kas yra dingo, aiškina, kad dingo ešas leukinis Australijos šuo, šviesiai rudas, daug eibių pridaras ūkininkams. Kartais rujomis jie užpuola avis ir daug jų išjauja.

Bandau įdėmiai klausytis, nuduodu, kad iš jo pirmo sužinau apie dingo. Mudvi su ponija Bė susižvalgom ir pasikeičiam šypsenėmis, kurios reiškia, kad jos patarimas buvo naudingas — nuduoti nieko nežinančią.

Viršininkas toliau pasakoja, kad anuomet motina ji dėl kažkokio menkučio "nusi-kaltimo" aplūpus ir pamatymas negyvų paukščių jame sukėlęs neišaiškinamą irzlumą.

Lizė užsimano papasakoti, ką jai primena balandžių mirtis:

— Kai aš buvau maža, mes buvom labai neturtingi. Mano tėvas nuolat sirguliavo ir mirė, palikęs mane šešerių metų. Po tėtos mirties motina norėjo ateinančioms Kalėdoms parūpinti geresnio maisto. Ji žiauriai taupė. Dar buvo likę pora savičių iki Kalėdų, mudvi su mama nuvykom į turgų ir parsivežėm nedidelę žąsį, nes ji buvo pigesnė už kitas. Mama žąsį patalpino skalbykloje ir mes ją kasdien lesinom duona, sumurkta piene. Norėjom, kad "uždėtų" daugiau svorio Kalėdoms. Po kiek laiko mudvi su mama pastebėjom, kad žąsis nebeuori lesti, stovi užmerktomis akimis ir žiopičia snapu. Vieną rytą atradom ją negyvą — lygiai taip, kaip tas balandis — gulinėčią ant nugaros, iškeltomis kojomis į viršų.

O, kaip mama liūdėjo! Ji nebeturėjo pinigų kitos žąsies pirkimui.

Kurį laiką visi tyliai dirbam. Jaučiu, kad viršininkas žiūri į mane. Stebiuos dėl jo tiesiog išsukio žiūrėjimo ir pažvelgiu į jį. Jo veide keista šypseną. Man atrodo, kad jis ką nors sakys, bet jis atsisuka į Anę ir paklažia:

— O ką tas balandis priminė jums?

Anė, šiek tiek nustebus, atsako:

— Ką priminė? Nieko. Nemanau, kad man praityje būtų tekę matyti negyvus paukščius.

Anė visada bando visiems įtikti, už tai, šiek tiek padirbėjus, pradeda pasakoti:

— Tie balandžiai man priminė mano mirusį senelį. Buvau gal kokių dvylikos metų mergaitė, žaidžiau kieme, norėjau senelio kažko paklausti, įbėgau į vidų ir sustojau. Nedrįsau prie jo artintis, gulinėčio savo supamoje kėdėje. Jis visai nejudėjo, jo burna buvo išžiota ir musės laipiojo...

— Ne, mes nenorim apie tai girdėti, — staigiai jos pasakojimą nutraukia skyriaus viršininkas.

— Atsiprašau... — pasako Anė susigėdus.

Skyriaus viršininkas dirbtinai sukosti. Mes visos žvilgteliam į jį. Viršininko akys atkreiptos į mane, pašaipios.

— O ką jums tie balandžiai priminė? — paklažia jis manęs pabrėžtinai garsiai. Jo balsas tonas skamba nedraugiškai.

Mano mintys tampa gerokai sujauktos dėl to jo klausimo, kuris yra palydimas ironijos ir nedraugiškumo. Į mano akis atklysta balandžio kojų surištų nagai ir išgirstu save pasakančią:

— Jie man priminė senovės graikų alfabeto paskutinę raidę — Omega.

Kurį laiką tyliu. Išgirstu Lizę, pašnibždančią Anei:

— Kokia ji kvaila.

Skyriaus viršininkas, tikriausiai išgirdęs, susižvalgo su jomis, ir visi trys pradeda juoktis.

Pažiūriu į poniją Bė. Ji meta priekaištą, jantį žvilgsnį viršininkui, o po to pilną gailėsio man.

Staiga suvoki, kad mano atsakymas turėjo jiems visiems skambėti juokingai, nes jie apie mano mokymąsi senovės graikų kalbos absoliučiai nieko nežino.

Netikėtai iš atminties iškyla mano gimtojo miestelio stambus prekybininkas žydas, kurį visi vadino Iciku. Su juo mano tėvas mėgo pasikalbėti ir vis jį girdavo, kaip labai protingą, apsišvietusį žmogų.

Prisimenu, kad vieną Iciko posakį miestelio gyventojai mėgo kartoti:

— U, jei kokie žmonės mane erzina, iš manęs juokiasi — aš juokiuos kartu su jais. Tokiu būdu neįsigyju nė vieno priešo — visi lieka draugais, net ir tie, kurie mane išjuokia.

Pradedu garsiai juoktis. Bejuokiant, man atrodo, kad aš, tarsi išsineriu iš savęs ir, atokiau tūnodama, su niūria išraiška veide klausaus tos "kvailios atėvės", tos "nieko nežinančios naujosios australės" juoko, kuris skardumu viršija visų kitų tarnautojų juoką.

Koplytė šiemalio sodyboje, Upynos kaime, netoli Luokės

Nuotrauka V. Bortkevičiaus

Apie Adomą Jakštą

(Atkelta iš 3 pusl.)

Jakšto buto durys masyvios, jose jau nuo laiko parudusios bronzos plokštelės išgraviruota "Prel. Aleksandras Dambrauskas". Tai čia gyveno prel. Aleksandras Dambrauskas - Adomas Jakštas jau nuo 1906 m., kai buvo grįžęs iš Petrapilio, kur Dvasinės akademijos profesorius. Bet kaip čia dabar garbusis prelatas priims, gal pasakys, kad neturi laiko, ar geriausiai atveju lieps kitą kartą ateiti. Bet, rodos, kun. Vaitkus tas reikalas buvo iš anksto referuotas, ir Jakštas priėmė mielai, pasodino savo erdvame salone prie vieno stalelio, ir dėstyk savo reikalą nedelsdamas, nes darbštusis mokslininkas tau skiria gal ir labai brangią savo darbo meto valandėlę.

Rilkė Jakštui, matyt, buvo pakankamai gerai žinomas. Tema viliojanti, bet ir kritikas akylus. Čia prisiminiau vieną jauną, kontroversinį mūsų ano meto poetą, kūrį Jakštui atnešę savo poezijos knygelę recenzuoti, šis ją priėmė ir parėcenzavo (žinoma, atitinkamai), bet rado kelis išskirtinus eilėraščius, kurie, kaip netrukus paaiškėjo, buvo iš svetimo stačiaus.

Ne visus poetus, kalbėjo Jak-

tas, rašančius b. blinėm temom galim vadinti krikščioniškais. Niekas tokiu nelaiko pvz. Goethės, nors jis nemaža krikščioniško elemento idėjo į savo kūrybą. Kas kita Dantė, visa savo krikščioniška pasaulėžiūra atsiskleidęs "Dieviškojo komedijoje".

Jakštui, be abejo, buvo žinomas ir Putino išverstas Rilkės eilėraštis, to poeto mirties proga (1926 m.) patalpintas "Židinys".

Kas bus su tavimi, o Dieve,

jei aš mirsiu?

Aš esu tavo taurė (jei

sudušiu?),

Aš esu tavo gėrimas (jei

išnykiu?).

Esu aš tavo rūbas ir tavo

triušas —

Tu su manim pamestai savo

prasmę.

Nors panašus motyvas yra ir psalmėse, bet Rilkės pasakymas gerokai braviškas, ir savo "Valandų knygoje" jis Dievą "kai-mynu" tevadina. Tai jau dangaus "sužeminimas".

Po kurio laiko, po ano vizito Jakštas per kun. Vaitkų pasiūlė paruošti lietuvių poetų marijaninės poezijos antologiją. To darbo mielai ėmiaus, ir knygelė — "Marijos žiedai" — buvo išleista

1933 m. šv. Kazimiero draugijos, kuriai Jakštas tada pirmininkavo. Galbūt ta knygelė bus buvus artimesnė lietuviams, negu Rilkės poemos vertimas, kas matyti iš gen. St. Raštiko "Kovose dėl Lietuvos" II t., kur paminėta, kaip vėlesnių laikų sunkmety toje knygelėje paguodos įšokio liūdinti ponias. Iš tikrųjų ji jos sumanytojas buvo Jakštas, o Rilkė — netiesioginis paskatintojas.

Su A. Jakštu dar teko studijuoti metą kartą kitą susitikti, ypač studentų šatrijų pobūvio proga, kai jie kartais rinkdavos jo bute kaip pas vieną iš globėjų. Jo erdvų saloną užpildydavo linksmo jaunimo nuotaikos, nušviesdavo kiek rūkaną gretimo mokslo kabineto rimtį, kur, knygoje ir raštuose paskendęs, Jakštas dienų dienas praleisdavo, anot vieno jo eilėraščio, nepažindamas nei kas Kalėdos, nei kas Velykos. Šeimnininkas savo jaunuosius svečius kad ir kukliai, bet nuosirdžiai pavalindavo, jausdamasis laimingas, turėdamas tokį nemenką savo gerbėjų ir gal sekėjų būrelį. Jakštas tada šviste nušvirdavo.

Kai 1938 m. vasario 19 d. Jakštas baigė šios žemės kelionę,

sulaukęs 78 metų amžiaus, Lietuva buvo lemtingų įvykių išvakarėse. Vėliau poetas M. Vaitkus pasakojo apie Jakšto paskutinias gyvenimo dienas ir jo gaudų skundą, kad nebegalėjęs grįžti prie savo įprastinio mokslo darbo, kuriam visą gyvenimą buvo paskyręs. Vaizgantas Jakštą stato į vieną gretą su dr. Jonu Basanavičium ir dr. Vincu Kudirką.

Adomas Jakštas buvo pats sušikūręs savo epitafiją:

Mes ne savo ugnimi žėruojam,

Mes ne sau aplinkui šviesą liejam.

Ji apibūdina jo gyvenimo kelią — dirbti Aukščiausiojo garbei ir tėvynės naudai.

WAGNER and SONS

TYPEWRITERS, ADDING MACHINES AND CHECKWRITERS.

Nuomą, Pardoda, Taiso Virš 50 metų patikimas jums patarnavimas.

Phone — 581-4111 5610 S. Pulaski Rd., Chicago

LADIES AND GENTLEMEN!

Hair formula JIB is Patented-Guaranteed in Switzerland and is Registered in USA, Canada, Europe. It cures Dandruff, Falling Hair, itching scalp. Splitting ends, strengthening HAIR, Root growth, and restoring NATURAL HAIR COLOR. Using JIB you will never be BALD or GREY. 100% Guaranteed. Listed in Drugist, Red-Blue Book, Drug's-Chemist Order STRAIGHT JIB LAB: J & J, 2557 W. 99th St., 1640 W. 47th St., So. 50th Ave. & 144th St., Cicero, Ill., 1147 S. Ashland Ave., 3834 No. Milwaukee Ave., Chicago, Ill. JIB Medicine Liquid 1 oz. week supply — \$6.00. Money Order postpaid Send Today JIB LABORATORY, 1437 So. 49th Ave., CICERO, ILL. 60640

A. TVERAS

LAIKBODŽIAI IR BRANGENYBES

Pardavimas ir Taisykimas

2846 W. 69th Street — Tel. RE 7-1941

EKSKURSIJOS Į LIETUVĄ 1978 METAIS!!

AMERICAN TRAVEL SERVICE BUREAU

Isteigta 1950 m.

9727 So. Western Ave., Chicago, Illinois 60643

Tel. — (312) 238-9787

6 VIENOS SAVAITES KELIONES:

- # 1 — gegužės mėn. 1 d.; # 2 — gegužės mėn. 8 d.;
- # 3 — gegužės mėn. 14 d.; # 15 — rugsėjo mėn. 25 d.;
- # 16 — spalio mėn. 9 d.; # 17 — spalio mėn. 16 d.

DVIEJŲ SAVAITŲ KELIONES:

- # 4 — birželio mėn. 12 d. (Vokietija);
- # 5 — birželio mėn. 18 d. (Roma);
- # 6 — birželio mėn. 26 d. (Leningradas);
- # 7 — liepos mėn. 2 d. (Roma);
- # 8 — liepos mėn. 10 d. (Sveicarija);
- # 9 — liepos mėn. 17 d. (Paryžius);
- # 10 — liepos mėn. 24 d. (Ryga-Leningradas);
- # 11 — liepos mėn. 31 d. (Leningradas);
- # 12 — rugpjūčio mėn. 7 d. (Sveicarija);
- # 13 — rugpjūčio mėn. 14 d. (Paryžius);
- # 14 — rugsėjo mėn. 4 d. (Ryga-Leningradas);
- # 15 — gruodžio mėn. 20 d. (Kalėdinė)

Dėl kainų ir platesnių informacijų kreipkitės į American Travel Service Bureau!

Visos ekskursijos apimties Kaimą ir Trakus. Visos skrenda su palydovu.

Taipgi parduodame papigintus skridimus (Carterus) į Londoną, Frankfurtą, Žurichą, Varšuvą, Havajus, Las Vegas ir kitur.

AR JAU TURITE ĮSIGIJĘ ŠIAS PLOKŠTELES?

VAIDILŲ KANKLĖS

Lietuvių Tautinio Mėn. Ansamblio "Chirionis"

GROJAME JUMS

Įgrojo L.S.T. Korp. Neo-Lithuania orkestras, vadovauja James Algirdo Modestavičiaus. Įdavinio Arūnas Gasparaitis.

SU ŠOKIU IR DAINA

Įgrojo L.S.T. Korp. Neo-Lithuania orkestras

KALNUOS DAINUOJA

Kvintetas "BALTIJA" ir L.S.T. Korp. Neo-Lithuania orkestras.

KOKIAIS KELIAIS

Įdavinio "BALTIJA" vyrų kvintetas

AŠ KELIAUSIU

Kiekviena plokštelė kainuoja \$6.00

Užsakymus siųsti: DRAUGAS, 4545 W. 63rd St., Chicago, Ill. 60629. Užsakant pridėti 50 centų už kiekvieną plokštelę persiuntimui. Illinois gyventojai taipgi moka 5% mokesčių.

Užsakymams į Kanadą reikia pridėti po \$1.75 pašto išlaidoms

MARQUETTE PHOTO SUPPLY

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJAMS

Dang. autapypaitis, pirkdamas čia tik reikmenis. Pasinaudokite puikiu planu atidėdant pasirinktus reikmenis ypatingai progai! Pilsai užbaigtų foto nuotraukų aptarnavimas. Atidaryta pirmą ir ketvirtą vakarais iki 9 val.

3314 West 63rd Street

Tel. — PROspect 6-8998

Iš Lietuvos rašytojų draugijos veiklos

Nauji nariai

Praėjusiais metais į LRD nariais priimti poetas Tomas Venclova ir poetas bei literatūros kritikas Pranas Visvydas. Abu gerai žinomi poetai bei literatūros kritikai.

Premijos

LRD 1,000 dol. 1976 m. premija paskirta Ichokui Merui už romaną "Striptizas, arba Paryžius, Roma, Paryžius". Vertinimo komisiją sudarė Aušra Jurašienė, Pranas Naujokaitis, Alina Staknienė, Vytautas Volertas, Leonardas Zinkevičius. Premija iškilmingai įteikta lapkričio 25 Mokslo ir kūrybos simpoziume Chicagoje.

LRD Lietuvos nepriklausomybės 60-mečiui paminėti 1,000 dol. premija už poeziją, kurios mecenatas yra Klemensas Galūnas iš Santa Barbara, CA, paskirta š. m. sausio 14 Bernardui Brazdžiūniui. Vertinimo komisijoje buvo Leonardas Andriekus, Henrikas Kačinskis, Nelė Mazalaitė-Gabienė, Stepa Zobarskas ir Leonardas Zinkevičius. Komisija vadavosi premijos sąlygomis, kurių pirmasis punktą yra toks: "Premiją gali gauti tik gyvas ir laisvame pasaulyje gyvenęs poetas, kuris savo iškilnia poetine kūryba labiausiai gaivino, įkvėpė ir stiprino lietuvių tautą vienu ar kitu metu nuo 1918 iki 1978". Valdyba kreipėsi į mecenatą, prašydama jį kasmet skirti 1,000 dol. premiją už poeziją.

Vysk. Motiejus Valančius premijoms — už romaną (1,000 dol.), dramą (750 dol.), novelę (250 dol.), — mecenatui dr. Jonui Lenkaitiui prašant, LRD buvo suteikusi atramą. Gavus rankraščius, premijuota tik novelė, pavadinta "Vyskupo šešelyje". Jos autorius — Jurgis Gliada.

Antano Tulio palikimas

Antanas Tuly testamentu Lietuvos rašytojų draugijai paliko 20,000 dol., bet ta suma gaunama tik po jo žmonos, Faustinos Tullenės, mirties. Ji senatvėje gyvena iš tų pinigų procentų. Draugijos pirmininkas tuo reikalu jau pernai aplankė Pasadenos mieste Floridoje. F. Tullenė visa širdimi pritaria velionio vyro valiai; painformavo, kur investuoti pinigai ir kas yra testamentas vykdytojas. Vienintelis jos prašymas — padėti suredaguoti ir išleisti Antano Tulio pomirtinius raštus. Jų gali būti 2 ar 3 tomai. Jie nebus leidžiami iš palikimo pinigų. LRD valdyba mielai apsiėmė padėti, jos prašomas, A. Tulio raštus tikrina ir redaguoja Vladas Kulbokas, kuris ten netoli gyvena.

Jono Aisčio raštai

Dr. Konstancija Rudaitytė testamentu buvo palikusi 12,000 dol. tam rašytojui, kuris jos mirties metais bus rastas "geriausiu". Lietuvių fondas — to palikimo vykdytojas — pavedė Lietuvos rašytojų draugijai nurodyti tokį rašytoją. Sudaryta komisija iš Leonarda Andriekaus, Alfonso Nykos-Niliūno, dr. Viktorijos Skrupskelytės, dr. Rimvydo Šilbajorio ir Antano Vaičiulaitio, 1973 m. rudenį susirinkusi Washington, nutarė, kad K. Rudaitytės mirties metais iškilniausiu rašytoju galima laikyti Joną Aistį ir kad tie pinigai panaudotini jo visiems raštams išleisti. Lietuvių fondas tą sprendimą patvirtino, ir pradėta rūpintis minėtų raštų leidimu. Poeto našlė, Aldona Aistienė, ir toliau prašė LRD pagalbos. Ne taip lengva buvo surasti redaktorių, kurie imtųsi tokio darbo, patys turėdami ilgą valandų tarnybą ir savo asmeniškus kūrybinius planus. Po kelių metų įvykiai pasuko laiminga linkme, ir Jono Aisčio raštai jau redaguojami. Poetinį tomą redaguoja Alfonsas Nyka-Niliūnas, beletristinį — publicistinį dvitomį — dr. Vincas Maciūnas. Jiems

abiem talkina Antanas Vaičiulaitis. Tuo reikalu neseniai įvykusiame posėdyje Washington, kuriame dalyvavo ir Draugijos pirmininkas, padėtis atrodė labai optimistiška.

LRD leidinys

Valdyba seniai mano, kad jau laikas parašyti LRD istoriją, apimančią Lietuvos nepriklausomybės ir tremties laikus, kur rašytojai būtų išskirti ir šviesą tiek biografiniu, tiek organizaciniu atžvilgiu. Reikia pagaliau kam nors susitarti, kad atidengtu lietuvių rašytojų vaidmenį tautoje ir emigracijoje. Galbūt organizacinis veikimas savo draugijoje ir nėra toks imponuojantis, tačiau rašytojų įnašas ir kultūrinį aruodą tiek pasiskiria, tiek kolektyviai yra milžiniškas. Kai šiuo metu įvairios organizacijos rūpinasi save atskleisti knygomis ir monografijomis, kodėl turėtų tylėti rašytojai? Žinoma, problema greit išsprendžiama, jei patenkinantume eilę brošiūrą. Bet ji neturėtų pasiliekanti reikšmės. Čia reikia rimto kultūros istorijos veikalo, kurį paruošti, deja, nėra lengva. Stasys Santvaras yra sutikęs parašyti LRD istoriją nuo jos įsikūrimo Lietuvoje iki išemigravimo į Ameriką bei kitus užjūrius. Amerikiniams, beveik 30 m., laikotarpiui aprašyti dar neturime žmogaus. Gal yra tokių kultūros istorikų, kurie domisi šia tema, tik draugija nežino. Galėtų ir mūsų studentai, rašantieji doktorantams disertacijas kitaip už universitetuose, dažniau paliešti lietuvių rašytojų įvairiais atžvilgiais ir net kaip organizuotą vienetą.

Mirtys

1977 m. gyvenimo kelionę užbaigė trys LRD nariai — Antanas Tuly, sausio 15 Pasadenoje, Floridoje, Antanas Giedrius-Giedraitis rugpjūčio 29 Worcesteryje ir Petras Pilka rugsėjo 4 d. Bostone. Antanas Tuly, gimęs 1898 Lietuvoje ir jaunystėje atvykęs į JAV, labiausiai pasižymėjo novelių srityje, nors rašė dramą ir apysakas. Antanas Giedrius-Giedraitis, gimęs 1892, buvo pedagogas, redaktorius, daugiausia jaunimo literatūros kūrėjas. Petras Pilka, gimęs 1908, reikšė poezija. LRD valdyba apgailestauja jų visų iškilnią ir brangią jų kūrybinę palikimą.

Archyvas

Valdyba vis labiau ir labiau yra skatinama rūpintis savo narių dokumentiniais raštais. Vieni jų lieka numirus, kiti, dar ir gyviems esant, išsimėto. Turima galvoje įdomius laisvus, rankraščius, nors jau knyga būtų išspausdinta, pomirtinius nespausdintus raštus, kurie neturi tikro globėjo ar savininko, net ir kai kuriuos mirusio rašytojo reikmenis, pvz. retesnes knygas ir meno dalykėlius. Valdyba mano: jei būtų žinoma, kad kas tokia medžiaga rūpinasi, daugiau ji būtų ir gerbiama. Čia, aišku, Draugija nemano konkuruoti su lietuvių institucijomis, kurios panašius dalykus telkia, o tik parodyti, kad rūpinasi Draugijos narių dokumentiniu lobiu. Jei reikės, jis dažnai atveja, anksčiau ar vėliau, galės būti perduotas ir saugesnė globa. Sunkumų LRD sudaro ir tai, kad trūksta nuolatinių patalpų, nes valdyba vis keičiasi iš vienos vietos į kitą. Reikalą liečia daugiausia todėl, jog narių dokumentinę medžiagą vertiname ir esame skatinami ją saugoti. Galutinį sprendimą ji paliekame netolimai ateičiai.

Kai kurie renginiai

LRD valdyba pernai kovo 5 Kultūros židinyje, New Yorke, yra surengusi Tomo Venclovos suktiktuvę, arba literatūrinę vakarą, su programa ir vaišėmis. Svečias buvo pagerbtas Lietuvos

Rimantas Gibavičius (g. 1935) Sv. Onos ir Bernardinų bažnyčios Vilniuje
Iš K. Avižnio kolekcijos parodos Jaunimo centre, Chicagoje

MŪSŲ KALBA

Kurlink: tur būt ar turbūt?

"Sėja" 1977 m. 2 numery de-
da 1976 liepos 27 mirusio Stasio Kalvaičio pluoštą kalbinių
taisymsų ir šia proga taip pat
pastebėti: "Stasio Kalvaičio at-
minimui pagerbti skelbiame iki
šio dar niekur nespausdintus, iš-
jo atliktus mūsų periodinės
spaudos taisymsų lyg kokį tes-
tamentą, paliktą lietuvių spau-
dos bendradarbiams" (p. 98).
Žinoma, gražu pagerbti iš gy-
venimo jau pasitraukusį mūsų
kalbos kultūros darbininką, su
kurio taip pat teko ir man
bendradarbiauti "Pasaulio lie-
tuvyje", tačiau kai kurie jo
testamento kalbiniai taisymsai

dabar jau teikia abejonių. Pa-
vyzdžiui, kartu rašomus sudur-
tinius žodžius *turbūt* (p. 102)
ir *galbūt* (p. 99, 104) Kalvaitis
teikia rašyti atskirai — *tur būt*
ir *gal būt*. Bet ar toks rašymas
iš tikrųjų geras? Ar ne geriau
juos rašyti kartu, kaip kad re-
komenduojama 1976 m. paba-
goj išėjusioj "Lietuvių kalbos
rašyboj ir skryboj" ir kaip
kad ten taip pat teikiama Lie-
tuvių kalbos komisijos nutari-
mu: "Rašoma *galbūt, turbūt,*
kaipmat, nes žodžių junginiai
bei samplaikos (šiuo atveju *ga-
li būti, turi būti, kaip mat* ar
arba *kaip matant*), sutrumpė-
jus bent vienam nariui, kuris
atskirai nebegali būti vartojas-
mas, ir likus tik vienam kirčiui,
tampa sudurtiniais žodžiais,
pvz.: *kasdien, kiekviena, anapus*
(*"Mūsų kalba"*, 1977, 4, p. 61).
Siūlymas visiškai nuoseklus ir
priimtinas. Tokių siūlymų taip
pat buvo ir nepriklausomaj
Lietuvoj. Taip jau rašoma L.
Dambriūno "Lietuvių kalbos
sintaksėj" (Tubingenas, 1946),
taip rekomenduojama rašyti
"Lietuvių kalbos vadove" (Bie-
lefeldas, 1950, p. 80) ir kt.

Gruožio 13 valdybos rūpesčiu
Kultūros židinyje įvyko jaukus
atsisveikinimo pobūvis su Ichok-
u Meru. Taip pat buvo vaišės ir
programa, kurią atliko svečias,
paskaitydamas iš savo kūrybos ir
atsakydamas klausimus. Prisimi-
nimai liko labai malonūs.

Lietuvių rašytojų draugijos val-
dybą šiuo metu sudaro: Leonar-
das Andriekus (pirm.), Jurgis
Jankus, Paulius Jurkus, Algirdas
Landsbergis, Antanas Vaičiulai-
tis ir Leonardas Zinkevičius.

Kalvaitis taip pat siūlo žo-
džius *galbūt* ir *turbūt* skirti
kabeliais. Iš tikrųjų jie yra
virtę dalelytėmis, ir jų skrybą
reikia gretinti prie kitų dalely-
čių skrybos: pvz. ir vakarą
gal pradės lyti ir vakarą *gal-
būt* pradės lyti. Neskirdami
kabeliais dalelyčių *gal, rasi*
(pvz., *rasi* ir *jis ateis*) ir kt.,
neskiriamo taip pat *nė galbūt,*
turbūt, žr. "Lietuvių kalbos ra-
šyboj ir skryboj", p. 65 ir 311.

Stasys Barzdukas

Kultūrinė kronika

Dėmesys Lindės- Dobilo kūrybai

Lietuvių tautoje buvo žmonių,
kurie vienu ar kitu atžvilgiu
mąstė, pralendami laiką, ku-
riame gyveno. Vienu iš tokių
yra rašytojas kunigas Julijonas
Lindė-Dobilas, parašęs romaną
"Blūdas". Veikalas savo laiku
nesiderino su tada galiojančiomis
pažiūromis. Mat, jis pasižy-
mėjo gilesniu supratimu protes-
tantų ir žydų, negu daugelis au-
toriaus bendralikių katalikų.
Po Antrojo Vatikano ekume-
ninio dekreto ir pareiškimo apie
katalikų santykius su žydais
Dobilo romanas pasidarė ver-
tas naujo skaitymo. Tai padarė,
vėl jį perskaitydami, Juozas
Masilionis (pirmiau jis romaną
kelis kartus skaitė, rašydamas
savo diplominį darbą apie Dobi-
lą VD universitete) ir apie tai
padarys pranešimą Lietuvių ka-
talikų mokslo akademijos Chi-
cago židinio susirinkime š. m.
kovo 12 d. 2 val. po pietų Jauni-
mo centro 106 kambaryje. Visi
kviečiami.

Lietuvių dailininkų parodos amerikiečių galerijose

Alfonso Dargio tapybos dar-
bai išstatyti Nazareth kolegijos
Arts Center Foyer galerijoje,
Rochester, N. Y. Parodoje Dar-
gis dalyvauja drauge su kitais
amerikiečiais dailininkais. Pa-
roda galerijoje vyksta nuo va-
sario 28 d. iki kovo 27 d.
Elenos Kepalaitės paroda va-
sario 25 d. atidaryta Phoenix
galerijoje, 30 West Str., New
York. Dailininkės skulptūrų ir
piešinių paroda galerijoje tęsis
iki kovo 16 d.
Elenos Urbaitytės tapybos ir
koliažų paroda toje pačioje
Phoenix galerijoje, New Yorke,
bus atidaryta kovo 18 d. Paroda
galerijoje vyks iki balandžio 6
d.

Audriaus Plapišo darbų pa-
roda "Washington Project for
the Arts" galerijoje, 1227 G St.,
N. W., Washington, D. C., at-
idaroma balandžio 4 d.

Nauji leidiniai

• LAISKAI LIETUVIAMS.
1978 vasario mėn., Nr. 2. Lie-
tuvių jėzuitų leidžiamas religinės
ir tautinės kultūros žurnalas.
Redakcinė kolegija: Juozas
Vaišnyas, S.J. (atsak. red.), An-
tanus Saulaitis, S.J. ir Anicetas
Tamošaitis, S.J. Administruoja
A. Likanderienė. Redakcijos ir
administracijos adresas: 2345
W. 56th Str., Chicago, IL 60636.
Žurnalas metinė prenumerata —
6 dol.

Vasario 16-tos temomis rašo

Anicetas Tamošaitis, S.J. ir Jo-
nas Miškinis, V. Bagdanavičius
į apaštališvą žvelgia Pauliaus
VI supratimu. Lietuvių religin-
gumo vertę svarsto Stasys Yla.
Liturginio atsinaujinimo atei-
tin žiūri Antanas Saulaitis, S.
J. Eilėraščių duoda Antonio
Quadros ir Kazio Bradūno. Al-
fonso Grauslio raštas pavadin-
tas "Motina Teresė Kalkutoje",
o aplamai apie moteris rašo J.
Venckus, S.J. Įprastiniai sky-

riai: Seima, Jaunimas, Kalba,
Tėvynėje. Numeris iliustruotas
Arvydo Algimino tapybos dar-
bais.

• 1978 METŲ KALENDO-
RIUS. Paruošė Stasys Prakapas.
Prisikėlimo parapijos Toronto,
Ont., Ekonominės sekcijos leidi-
nys. Kalendorius su įvairiausios
rūšies pasiskaitymais ir nuotrau-
komi, 180 psl., tiražas 3000 egz.,
kaina nepažymėta.

NAUJAUSIOS KNYGOS, NEĮTRAUKTOS Į "DRAUGO" PLATINIMO KNYGŲ KATALOGĄ 1976 METŲ

DU DVASINIŲ BŪTYBIŲ PASAULIAI	
J. Burkus 450 psl., 1977 m. Kaina	\$8.50
PENNSYLVANIJOS ANGLIAKASIŲ LIETUVA	
Vladas Būtėnas 343 psl.	20.00
THE BALTIC NATIONS	
B. J. Kaslas 319 psl.	12.00
LIETUVISKAS PAMARYS	
H. Tamašaitis Pakalnės ir Labguvos apskritys. 336 psl.	\$6.00
LIETUVISKAI-ANGLISKAS ŽODYNAS	
V. Piteraitis Apie 30.000 žodžių	10.00 kietais virš. minkštais virš.
LIETUVIŲ LITERATŪROS ISTORIJA, III ir IV dalis	
Pranas Naujokaitis MOCUTĖS DOVANELE	po 10.00
Danutė Lipškaitė-Angelė Iliustravo Jadvyga Paukštienė Vaikams, 71 psl.	4.00
NEGESTANTI LIEFSNA	
Religiniai sonetai, 50 psl. Rankraštis gautas iš Lietuvos	2.00
PRANAS DOVYDAITIS	
Juozas Girauskas, išleista 1975, 776 psl.	15.00
ROMAS KALANTA	
V. Alantas, 114 psl., 1976	3.00
RCTOS IR LELIJOS	
P. Enskaitis, 134 psl. Skautiški apsakymai	1.00
UZ VASAROS VARTŲ	
Leonardas Andriekus, Poezija, 80 psl.	3.00
LITHUANIANS IN AMERICA	
Dr. Antanas Kučins, 1975, 349 psl.	6.00
RELIGIJOS FILOSOFIJA	
Antanas Macelinas, 335 psl.	6.00
HISTORY OF LITHUANIA	
Dr. Joseph B. Koncius, 142 psl.	3.00
POPULAR LITHUANIAN RECIPES	
J. Dauzvardis VII-th edition, 130 psl.	4.00
KISKUCIO VARDINĖS	
Stasys Džugas Eilėraščių mokyklinio amžiaus vaikams, 60 psl. Iliustravo dail. VI. Stančiakaitė	2.50
JUODVARIAI	
Paulius Jurkus Pasaka - Poema, 200 psl.	3.00
LIKIMO AUDROSE	
Vladas Vailionis Romanas, 344 psl.	7.00
LITHUANIAN CHRISTIAN DEMOCRACY	
A. J. Kasulaitis, 244 psl.	4.00
NERAMOS DIENOS	
Jonas Matulionis, 579 psl.	15.00
PENKTOJI LAISVOJO PASAULIO LIETUVIŲ TAUTINIŲ SOKIŲ ŠVENTĖ	
Red. D. Bindokienė	2.50
PO VASAROS	
Vitalija Bogutaitė Eilėraščiai, 69 psl.	4.00
RINKTINIAI RASTAI	
K. Avižnis, 614 psl. SAVANORIO IR KONTRAVALGYBININKO ATSIMINIMAI	16.00
Jonas Demereckis, 200 psl.	k. v. m. v.
VAKARAS SARGO NAMELYJE, Antanas Vaičiulaitis, 165 p	
STRIPTIZAS	
Iccokas Meras, 277 psl.	8.00
SIMTAS ŽAIDIMŲ	
V. Augulytė ir J. Placis, 123 psl.	2.00
SV. DVASIA, BAZNYČIOS ATNAUJINTOJA	
123 psl.	2.00
TOLIMŲŲ KRASTŲ MIRAŽAI	
A. Soudargienė, 342 psl.	k. v. m. v.
PROF. AUGUSTINAS VOLDEMARAS	
Red. Morikus Štubas, 672 psl.	15.00
ERELIŲ KORAI	
Petromilė Orinaitė Romanas, 384 psl.	8.00
EUROPIETĖ	
Stasys Bėdavas Romanas, 173 psl.	k. v. m. v.
METMENYS Nr. 32	
Kūrybos ir Analizės žurnalas	3.00
DULKES RAUDONAM SAULEIDY	
Vincas Ramonas Romanas, 399 psl.	\$6.00
KŪCROS	
Stasys Yla Prasmė, simboliai, maldos, 22 psl.	0.25
JAUNAMANTĖ	
Jonas Vainilis Apsaka, 126 psl.	4.00
CONFRONTATION WITH TYRANNY	
Six Baltic Plays Edited by Alfreda Strummanis. 363 psl.	\$15.00
SODŽIAI KAP SALOS	
Aldona Veliškaitė Eilėraščiai, 64 psl.	5.00
Užsakymus siųsti: DRAUGAS, 4545 W. 63rd St., Chicago, IL 60629	
P. S. Šį skelbimą išleisti ir pasilaikyti	

5 1/4% HIGH RATES 7 1/2%

PER ANNUM
PASSBOOK
ACCOUNTS

PAID QUARTERLY AT BRIGHTON FEDERAL

SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

HIGHEST RESERVES

4071 ARCHER AVENUE
CHICAGO, ILLINOIS 60632
TEL.: LA 3-8248
(WEST OF CALIFORNIA AVE.)

6 3/4%
PER ANNUM
\$5000 or more
minimum
30 months

6 1/2%
PER ANNUM
\$1,000 or more
1 year min.

SPYGLIAI IR ROYGLIAI

Redaguoja dr. S. Aliūnas

SVARBIAUSIA YRA PATIKSLINTI

Klaidos šiame vargname pasaulėje visus lydi, bet jei nebūtų klaidų, tai būtų dar blogiau: tie gudrieji, nedarą klaidų, nesiskirti nuo kitų, o taip pat nebūtų jokių klaidų pataisymų, o pataisymai kaip tik sukelia įdomumą ir aplamai pajvairina gyvenimą.

Suprantama, kad daugiausia klaidų daroma spaudoje, nes ji mūsų veidrodys, o tas veidrodys tai ne koks ten kur nors namuose kabas stiklas, jis turi rodyti gražų mūsų veidą, o ne surūgusį ar blogai padažytą. Spaudos veidrodyje turime visi būti gražiai ir švaručiai, kaip tik ką pagimdė. Spaudoje privalome tiesiog spindėti visomis savo dorybėmis, o jei nespindime, tai ne kieno kito kaltė, o tik spaudos žmogus prumeruoja, uždirbtus pinigų moka, o spauda tą brangų, dorą tautietį nupaiso nei šiaip, nei taip.

Svarbiausia, kad tame spaudos veidrodyje iškraipomi žmogaus nuopelnai, kurie vis yra vienas už kitą didesni. Nieko nepadarysi, kam patinka ar ne, nėra mūsų tokio su mažais nuopelnais: vienas didelis, o kitas didesnis, vienas už kitą pirmesnis ir daugiau nusipelnęs. Todėl, kai spaudoje minimi vieno nuopelnai, kai dėkojama vienam, tai būtina patikslinti, kad reikia dėkoti ir dar ir kitam ir trečiam, kad reikia dėkoti tai ir anai.

Iš antros pusės, visada reikia patikslinti, kad anas tautietis sėdėjo dešinėje pirmininko, o ne kairėje. Nes jei sėdėjo kairėje, tai gali būti implikuojama su komunizmu, ko gero, kas nors tokiu ir pavadin. Lygiai taip pat, jei kas salėje nusidaužė, tai reikia paminėti kas, nes tada bus galima išaiškinti, ar čiaudėjimas buvo ligos priežastis, ar koks priešas tyčia čiaudėjo, norėdamas pakenkti susirinkime Altos ar LB orumui.

Neseniai "Drauge" buvo patikslinimas, išaiškinas, kad po skaučių nuotrauka negalima rašyti gyventojos, nes jos yra skautės. O jeigu jau skautės, tai ne gyventojos, jos uniformuotos, o ne kokios ten moterėlės, kurios tik gyvena. Tai nuostabi vertė pareiškimas, liudijantis tikslintojo erudiciją.

Reikia patikslinti ir tai, kad parengime stalą nešė Jonas, o ne Petras, pastarasis pirmajam tik padėjo. Be tokio patikslinimo nevertai nuplėšama garbė Jonui, kuris tiek daug nusipelnė, stalą pastatydamas į vietą. Taip pat būtina patikslinti, ką kokia ponia iškepė. Aną kartą buvo parašyta, kad ta ponia kepė kugelį, o iš tikrųjų ji kepė napoleoną. Tai yra baisus skirtumas, tiesiog garbės plėšimas, todėl, žinoma, labai buvo svarbu patikslinti. Juo labiau, kad kugelį kiekviena boba Lietuvoje galėjo iškepti, o napoleoną tai jau ne kiekviena, juo

labiau, kad tuose napoleonuose, kaip teigia daktarai, labai daug cholesterolio.

Ak, patikslinimai tikrai labai būtini ir prisideda prie mūsų gyvenimo išryškinimo, nes be patikslinimų nukentėtų organizacijų ir narių garbė, patikslinimai padeda kovoti už teisybę, o juk visi žinome, kad už neteisybę niekas nekovoja. Visos kovos ir vyksta tik todėl, kad visi nori teisybės, o ta teisybė kaip tik patikslinimais ir išreiškiama.

Žinoma, jei jau patikslinama, tai dėl didesnės teisybės reikia ir tą patikslintoją patikslinti, todėl labai malonu, kad atsiranda dar teisingesni ir geriau žinančios, kurie ir patikslintoją pataiso. O, žinoma, gali pasitaikyti ir tokių atvejų, kad ir patikslintojo patikslintojai klysta, tai nereikia bijoti dar kartą tikslinti, kas ne kartą mūsųose ir padaroma.

Gyvenant šiais neteisybių laikais, svarbu visas teises pastatyti savo vieton, ypač jei jau liečia tave.

Ir tai labai svarbu, nes juk dar kiek seniau Ant, Gustaitis šitaip akcentavo tavo paties reikšmę:

BALYS PAVABALYS VYNAS IR BENZINAS

Reikia žmogui dvasios peno
(Ne vien duonos ir šampano).
Reikia muzikos geros.
Reikia gaidžio ant tvoros.

Neužtenka vien saldumo:
Reikia druskos, reikia dūmo.
Reikia dailės nedailios,
Bet koketiškai meilios.

Rašo patikslinimą

Aš pirmas už pirmą
pirmiausia balsuoju
Ir pirmas nedirbęs jau
sunkiai alsuoju,
O jei mano priešai murmėti
kur ima,
Tai surengiu pirmą savęs
pagerbimą.

Ir kas iš mūsų būtų, jeigu mes netikslintume, liktume tokie, kuriems teisybė nesvarbu, arba tokie, kuriems nesvarbu valgyti kugelį ar napoleoną. Mes, sunkią tremties dalį Amerikoje nešdami, neturime prie to prileisti.

D. J.

Cia krinta ne sausio ar vasario mėnesio sniegas, o biurokratiniai popieriai! Washington, nes federalinė valdžia prirašinėja per metus milijonus raštų.

GAUDYK

Gaudyk gaidį, gaudyk vištą.
Jei esi jau toks šaunus,
Gaudyk dieną vakarykščia,
Gaudyk dingusius sapnus...

Gai pagausi jei ne vištą,
Išvareš tarp tvorų,
Tai bent sapną didžio ryžo,
Sapną pergalių gerų.

All Wood

RASYTOJAS VISIEMS

Hitlerinės Vokietijos kapituliacijos metais į traukinio "Paryžius — Strasburgas" kupė įėjo vokiečių karininkas ir, čia radęs keleivių būrį, garsiai salutavo:

— Heil Hitler!

Pakėlęs galvą nuo skaitomos knygos, vienas atsakė prancūziškai:

— Bonžur, mesjė!

— Suskis, — dėbelėjęs sumurmėjo karininkas, pamatęs, kad prancūzas skaito Šilerį vokiškai. — Vadinasi, vokiškai jis supranta, tik mano pasisveikinimo negerbia.

Todėl garsiai pasakė:

— Jums patinka vokiečių rasytojas, o mūsų pasisveikinimas nepatinka!

— Kodėl vokiečių? Juk Šileris yra tarptautinis rasytojas, — sako jam prancūzas, nes Šileris austrams parašė dramą "Valenšteinas", šveicarams — "Vilių Telį", italams — "Suzadėtinę iš Mesinos", prancūzams — "Orleano mergele", ispanams — "Don Karią, o rusams — "Dimitrijų".

Vokietis sušuko:
— Bet jūs neneigiate, kad Šileris kai ką parašė ir mums, vokiečiams?

Prancūzas užjaučiamai šypstelėjo ir atsakė:

— Suprantama, jis parašė dramą ir jums — "Plėšikus".

Mšk.

Pokalbis pavergtos Lietuvos žmonėms. Pies A. Inciūra

GRAUDUS POKALBIS APIE BARZDAS

— Ak, kur dingot jūs, barzdotos mūsų gadybės?

Krist, Donelaitis

— Ak, didysis poete, kad galėtum pamatyti susirinkusius Chicagos Marquette Parke, Gintare, Lietuvių barzdotųjų klubo narius, iš karto atsigautume!

Romas Stakauskas

GUDRIAUSIAS PASAULY

Mažų lėktuvų skrenda Carteris, Kissingeris, kunigas ir hipis. Staiga lėktuvas sugenda. Pasirodo, yra tik 3 parašutai. Carteris sako: "Aš esu Amerikos prezidentas", pasiima parašutą ir iššoka. Kissingeris sako: "Aš esu pratingiausias žmogus pasaulyje", ir iššoka. Dabar kunigas sako hipiui: "Sūnau, aš esu jau senas, tavo gyvenimas dar priekyje, šok dabar tu". "Tėveli, atsako hipis, "nėra reikalo rūpintis. Gudriausias vyras pasaulyje tik ką iššoko, užsidėjęs mano kuprinę".

KONTROLIUOJAMAS

— Po sunkios dienos su vaikais, — pasakoja jauna motina, — aš mėgtu vairuoti automobilį: malonu turėti savo rankose tai, ką galiu kontroliuoti.

— Mes čia žaidžiam aukštesnę mokyklą, — pasiškino mamai vaikai.

MANO IR MŪSŲ

Toronto "Star" kolumnistas Gary Lautens neseniai kalbėjo apie savo blogus įpročius, tuvalius prieš vedybas. Jis mėgdavęs kietai susukti į stangrų kamoliuką savo nešvarias kojines, prieš mesdamas jas į nešvarių baltinių dėžę, kabindavęs netvarkingai sujauktus marškinius ant pakabo, netvarkingai lovoje miegodavęs ant vieno ar kito šono, dažnai vartydamas

sis prie vieno ir prie antro lovos krašto. Taip pat dažnai permiegą nuplėsdavęs pagalvį užvalkus ir juos nutrenkdavęs šalimais lovos, tiesiai ant grindų ir t. t.

Be to, savo pirtą ir galutinai išmokėtą automobilį jis mėgdavęs vadinti "My car", atseit, mano automobilis.

Pagaliau, tie visi jo "blogieji įpročiai" priėję visišką liepto

galą, kai jis vedė. Vieną iš pirmųjų lekcijų jam žmona atkaičiui, nurodyma, jog kai kalbama apie automobilį — negalima sakyti "My car", o reikia sakyti: "Our car", atseit, mūsų automobilis.

Jis klausia — su tuo sutikęs. Deja, kartais užsimiršdavo ir pradėdavo kalbėti apie "My car" ir nurodinti, kaip sunkiai jis pinigų taupė, kol automobilio skolą išmokėjo.

O žmona niekad nepamiršdavo pataisyti ir pabrėžti, jog tai ne jo, bet mūsų automobilis.

— Tu tik žiūrėk, — jo žmona dėstydavusi, — aš niekad nelaukau virtuvės grindų ploto kaip mano vienos. Taip lygiai nesilavinu, jog virtuvės šventieji plovimui indai — puodai, keptuvės, lėkštės ir visa kita — yra mano. Tai abiejų! Taip pat ir rūsy esanti drabužių plovimo lenta esanti ne jos vienos, bet mūsų.

Vis dėlto po aštuoniolikos vedybinio gyvenimo metų įėjęs madon paprotys ne vien tik vyrams dirbti darbovietėse, bet ir moterims. Ir žmona gavusi darbą raštinėje, kur ji darbovali tris dienas savaitėje. Deja, jos uždirbti pinigai ėję ne į mūsų, bet į jos sąskaitą.

Jis tada labai susirūpinęs ir paklausęs:

— Kas gi atsitiko su mudvieju partneryste reikalais? Kai aš dirbau šeimoj vienas, buvo banke "mūsų sąskaita", "mūsų automobilis" ir visa kita buvo "mūsų", bet ne "mano".

— Čia yra visiškai skirtingas dalykas. Šitie pinigai, kuriuos aš uždirbu, yra maži, ekstra pinigai, reikalingi grynai maniam reikalui, o visa kita kaip buvo, taip ir bus "mūsų".

Paruošė pr. ališ.

MŪSŲ JAUNŲJŲ ŽODYNAS

galvijus — banditas; kaip kardas; su kuriuo Prancūzijoje galvas nukirsdavo.

iškilmė — protėviai; išdidumas; susirinkimas; šeimos istorija.

kapelionas — kunigas, kuris laiko mišias; vyriausias kunigas grupėje; aukščiausias kunigas parapijoje.

kartonas — senos televizijos programos ant devintos stoties; laiko ką nors — kaip dėžė.

liudyti — būti liūdnam, verkinti.

paslaptis — nežinomas faktas; dalykas, sakomas tik prie artimųjų; nesakomas visiems; kai tik du žmonės žino apie kokį atsitikimą ir negali niekam pasakyti.

spyruoklė — įrankis, naudojamas atsukti daiktus; futbolo lošėjų liga.

švietimas — ligoninėje žmogaus vidų šviečia — daro nuotraukas.

aplinkraštis — vieta aplinkui kokių dalykų; aplinkui kraštą; apie įvykius aplinkui kas nors parašyta; kraštas aplink kokią kitą vietą.

broliavikis — brolio vaikas; ženoto brolio vaikas; brolis, jaunėnis už tave.

gandas — koks nors išgąsdinimas.

dėdienė — mano dėdės žmona; tavo dėdės žmona; dėdės senutė.

glėbys — karvės liežuvis; įkristi į kieno nors rankas; didelis ryšulys rankose; didelė suma ko nors; su kuo lapus renki.

keltuvai — mašina, kuri pakelia dalykus; mažas kambas.

rys, kuris kelia žmones pasta-tuose; kirvis.

istrizmas — grynas; išsikėtęs; iš dešinės į kairę; netiesiai, bet šonu.

konkursas — visų žmonių suvažiavimas.

pastanga — pasidaryti gerumui; pagalba; gyrimas.

pabrolis — vestuvėse vyras, kuris nesiveda; vyras, kuris stovi vestuvėse; vyras, kuris laiko vestuvinį žiedą; ne brolis krauju, bet tik per antras vestuves; pusbrolis; vaikas, kuris yra palimas į šeimą.

pamergė — jaunavedės pavaduotoja; mergaitė, kur eina paskui vestuvėse.

uždarbis — mažas darbas.

vandenynas — vandens gabalas; didelis ežeras; labai didelis ežeras; didelė jūra; kur daug vandens natūraliai yra; didelis plotas šuraus vandens.

VIENTELIS GALIMYBĖ

Kai įžymioji prancūzų aktorė Sara Bernar sulaukė 80 metų, sirgo ir gulėjo namuose. Ją aplankė vienas geras jos draugas, taip pat beveik jos amžiaus. Aktorės name nebuvo keltuvo, todėl svečias atėjo, lipdamas laiptais, gerokai uždušęs. Aktorė nusišypsojo ir tarė:

— Taip, mielasis, dabar man tai vienintelis būdas priversti stipriau plakti vyrų širdis.

TALKININKAS

— Na, kaip jūsų sūnelis? — sutikus seniai matytą savo mokslo draugą, paklausė moteriškė. — Ar jau padeda tėvui?

— Padeda. Vakar kartu algą pragrėd.

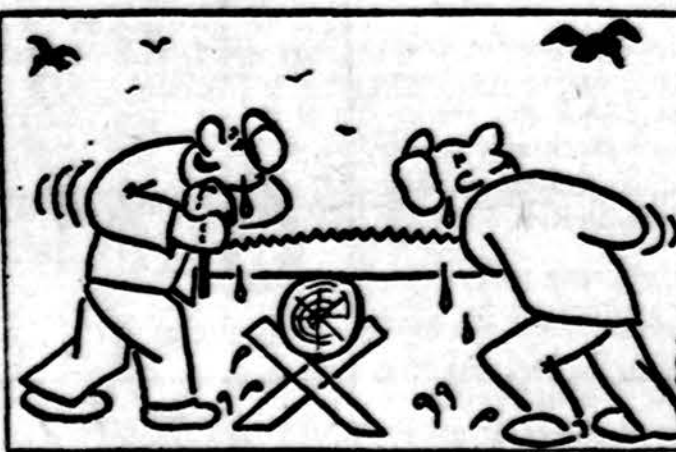
VEDYBOS IR DARBAS

— Nesuprantu, vos du mėnesiai vedę, o jau pats siuviesi sagą į lietpaltį.

— Bet tai ne mano lietpaltis, o žmonos.

Idealiamis sapnais pavergtos Lietuvos — gavau butą.

Taip okup. Lietuvos "Valstiečių laikraštis" vasario 4 d. laidojo valzduoja priešakinę techniką arba entuziastingą penkmečio plano vykdymą. Pies P. Šimšeno